ODBORNÉ SPOLEČENSTVO FOTOGRAFŮ MORAVSKOSLEZSKÝCH V MOR. OSTRAVĚ

Počátky fotografického školství na Ostravsku

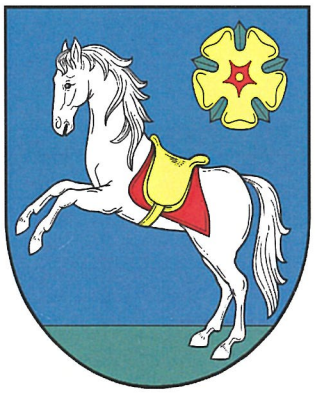

Jiří HRDINA

SLEZSKÁ UNIVERSITA V OPAVĚ

FILOZOFICKO-PŘÍRODOVĚDECKÁ FAKULTA

INSTITUT TVŮRČÍ FOTOGRAFIE

OPAVA, ČERVEN 2004

Počátky fotografického školství na Ostravsku

Jiří HRDINA

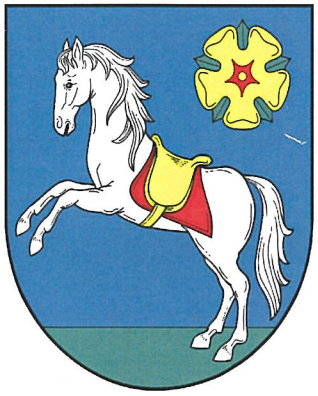

Bakalářská diplomová práce

Obor:	Filmové, televizní a fotografické umění a nová média
Vedoucí práce:	Odb. as. Vojtěch BARTEK
Oponent:	Doc. Mgr. Jindřich ŠTREIT

Slezská universita v Opavě
Filozoficko-přírodovědecká fakulta
Institut tvůrčí fotografie

Opava, červen 2004

Děkuji za konzultace a podnětné nápady konzultantu panu odbornému asistentu Vojtěchu Bartkovi, pedagogům Institutu tvůrčí fotografie, pamětníkům popisovaných událostí a rodinným příslušníkům za trpělivost a pomoc při realizaci této diplomové práce

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracoval samostatně, za použití pramenů a literatury uvedených v seznamu použité literatury

V Opavě, dne 10.srpna 2004

©

2004

Jiří Hrdina

Institut tvůrčí fotografie

FPF Slezské university v Opavě

Obsah

ÚVOD *5*

VÝVOJ ODBORNÉHO UČŇOVSKÉHO ŠKOLSTVÍ V ČESKÝCH ZEMÍCH. *7*

SPOLEČENSTVO FOTOGRAFŮ MORAVSKOSLEZSKÝCH V MORAVSKÉ OSTRAVĚ *11*

KAŽDODENNÍ ČINNOST SPOLEČENSTVA POD ČESKÝM VEDENÍM, SNAHA O VYBUDOVÁNÍ SAMOSTATNÉ FOTOGRAFICKÉ ŠKOLY *14*

SPOLEČENSTVO V NUCENÉ SPRÁVĚ. *17*

OTEVŘENÍ FOTOGRAFICKÉHO OBORU PŘI UČŇOVSKÉ POKRAČOVACÍ ŠKOLE NA KOSTELNÍM NÁMĚSTÍ 1, JEHO POŠKOZENÍ PŘI NÁLETU V ZÁŘÍ 1944. ..... *19*

OBNOVENÍ ČINNOSTI SPOLEČENSTVA PO ROCE 1945, REKONSTRUKCE A NOVÉ OTEVŘENÍ FOTOGRAFICKÉHO ODDĚLENÍ UČŇOVSKÉ ODBORNÉ ŠKOLY – ZÁKLADNÍ ODBORNÉ ŠKOLY 2 – KOSTELNÍ NÁMĚSTÍ 1. ..... *21*

OSAMOSTATNĚNÍ ODBORNÝCH ŠKOL – VZNIK ZÁKLADNÍCH ODBORNÝCH ŠKOL 1, 2 A 3.,ZÁNIK SPOLEČENSTVA A SOUKROMÝCH ŽIVNOSTÍ, ZESTÁTNĚNÍ ŠKOLY *23*

ODBORNÍ UČITELÉ, VYUČOVANÉ PŘEDMĚTY. *29*

ZÁVĚR *32*

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ARCHIVÁLIÍ *33*

SPISOVÝ MATERIÁL – ARCHIV MĚSTA OSTRAVY, UL.ŠPÁLOVA 19, 702 19, OSTRAVA-PŘÍVOZ, ... *33*
SPISOVÝ MATERIÁL ZEMSKÝ ARCHIV V OPAVĚ, SNĚMOVNÍ 1, 746 22 OPAVA, ... *33*
LITERATURA VE VLASTNICTVÍ ARCHIVU MĚSTA OSTRAVY *33*
OSTATNÍ LITERATURA *34*
SEZNAM FOTOGRAFIÍ PUBLIKOVANÝCH V TEXTU *34*
SEZNAM PŘÍLOH *35*

Úvod

Ostrava - město šťastných i rozervaných duší, město lásky, nezřízených vášní i pudů, město mlčení i křiku, hlomozu i spěchu, město hledajících a těch co nikdy nenaleznou, město zoufalství i naděje, město bohatství, práce i bídy, rozkoše a blahobytu.

Město slepých oken a cest co nikam nevedou, město opuštěných šachet a prázdných továren, město lidí odevšad a odnikud, nadějí a zklamání, obdivu a studu.

Město zapomenutých ctností a město každodenních radostí, město očekávání a město rezignace, město současnosti i město minulosti.

Město zčernalé prachem , ztvrdlé arogancí mocných a beznadějí otroků. Město boje i vítězství, město nekončících porážek a proher.

Toto téma mé praktické diplomové práce o lidech z ostravských kolonií je jistě obecně platné pro Ostravu a její minulost. Minulost, která mne vždy přitahovala a fascinovala. Minulost, která vystupovala ze zažloutlých archivních materiálů, do kterých jsem začal nahlížet při přípravě této bakalářské diplomové práce.

Když jsem počátkem roku 2003 nastoupil na místo odborného učitele fotografie střední umělecké školy v Ostravě, soustředil se můj zájem i na tuto část historie Ostravy a jejich fotografických dějin.

V zaprášených kartonech a spisech jsem postupně objevoval poměrně barvitou minulost fotografické živnosti v kraji, se kterou je výchova a vzdělávání nedílně spjata.

Při rozhovorech s pamětníky se mezi suché řádky faktů začali vkrádat fotografičtí učni, obíhající při kontaktním kopírování budovu ateliéru svého „učebního pána " a celý, i když časově nepříliš rozsáhlý, příběh počátku fotografického školství v Moravské Ostravě tak ke mně začal hovořit i řečí dnešní doby.

Snad se mi na následujících stránkách podařilo jej přiblížit i Vám – jeho čtenářům.

V Opavě červen 2004

Vývoj odborného učňovského školství v českých zemích.

Po první světové válce navazuje odborné školství v regionu na tradice bývalého Rakouska-Uherska (první odborné školy, resp. školy nedělní a opakovací, určené pro učně již vyučené, byly totiž zřizovány na základě tereziánského školního řádu již od roku 1774).

V samostatné Československé republice je zřízen „Fond živnostenských pokračovacích škol", sloužící pro financování výstavby nových školních budov, je zaveden desítiměsíční školní rok s novými učebními osnovami, ve kterých je kladen důraz především na odborné vyučování a dílenská cvičení.

V té době (1920) vzniká fotografické oddělení na Státní grafické škole (dnešní Vyšší odborná škola grafická a střední průmyslová škola grafická, Hellichova 22, Praha 1, tel.: 257312390, info@spsg.cz, http://www.spsg.cz). Zakládajícím a řádným profesorem této školy byl Karel Novák [1]

Jako člen sekce portrétní fotografie a kinematografie působil na této škole v pozdějších letech (1945) i František Drtikol .[2]

---

[1] Novák Karel (Carbol), 7.ledna 1875 Horažďovice – 11.8.1950 Praha. Absolvoval fotografické oddělení Graphische Lehr- und Versuchsanstalt ve Vídni (1982 nebo 1893, prof. Hans Lenhard). Pracoval v Německu, m. j. u Nicoly Perscheida a Erwina Raupppa. Podle Stárka byl krátce předsedou Svazu německých fotografů. Stal se přívržencem secesního piktorialismu, pracoval s tvárnými procesy (gumotisk, pigment aj) Od 1902 měl ateliér v Brémách. Po smrti Lenharda byl jmonován profesorem Graphische Lehr und Versuchsanstalt ve Vídni (1910).
Dnes Höhere Graphische Bundes-Lehr- und Versuchsanstalt
A-1140 Wien, Leyserstraße 6
Tel: (+43/1)98 23 914; Fax: 98 23 914-111
Internet: http://www.graphische.at
Email: direktion@graphische.at
Za války odchází do armády, v roce 1919 přišel do Prahy, Spoluzaložil a od roku 1920 do roku 1935 **vedl fotooddělení SGŠ** v Praze. V roce 1935 odchází do penze a na jeho místo nastupuje J.Funke.

[2] První návrh **osnov střední fotografické** školy Drtikol vypracoval už v roce 1918. Po vzoru mnichovského Učebního a výzkumného ústavu pro fotografii rozvrhl studium **do dvou let**. Počítal s předměty chemie, fyzika, optika, astronomie, estetika, dějiny umění, účetnictví, kreslení a praktická fotografie. V tomto hlavním předmětu vycházel ze základní nauky o stavbě fotografických přístrojů, technologii negativního a pozitivního procesu a osvětlování. **Druhý semestr** měl být soustředěn na výuku ateliérové portrétní fotografie, retuš a konečnou úpravu fotografií, ale zahrnoval i exkurze pro výuku krajinářské fotografie. Ve **třetím semestru** se mělo probírat fotografování divadelních výjevů a zátiší i portrétování v plenéru, studenti se měli učit ovládat technologii olejotisku, pigmentu, gumotisku a dalších tvárných procesů. Osnovy **čtvrtého semestru** zahrnovaly fotografii aktu, architektury a průmyslových výrobků, přípravu fotografické výstavy a návštěvy galerií, fotografických ateliérů a továren na fotografické potřeby. Drtikol velmi akcentoval kreslířskou a malířskou výuku, pro niž počítal se šesti hodinami týdně. Studenti se měli seznámit se základy moderního písma a měli kreslit a malovat podle modelů portréty a akty a podle přírody krajinářské motivy. V návrhu těchto osnov Drtikol doporučuje, aby mezi přijatými studenty ženy tvořily maximálně jednu třetinu. Svůj návrh školních osnov Drtikol několikrát modifikoval, naposledy v únoru 1946.

Od roku 1931 byly postupně zřizovány celoroční ústavy pro vzdělávání učitelů živnostenských pokračovacích škol, dále pak šestiměsíční běhy pro vzdělávání živnostníků k vyučování na živnostenských pokračovacích školách a v neposlední řadě speciální běhy pro vzdělávání učitelů živnostenských pokračovacích škol. Státní ústav pro učební pomůcky průmyslových a odborných škol v Praze vydal 28 sešitů díla „Předlohy k odbornému kreslení". Dále vyšlo přes 100 učebnic pro živnostenské pokračovací školy.

Jednou z možností, jak doplnit své vzdělání v těchto pokračovacích živnostenských školách, měli i učni „fotografického řemesla". Po svém vyučení v oboru ji například navštěvuje i frýdecko-místecký František Krasl [3]. Na všeobecné živnostenské pokračovací škole ve Frýdku-Místku absolvoval v předmětech odborné kreslení a rýsování, živnostenské počty, živnostenské kalkulace, živnostenské účetnictví a občanská nauka. (M. Kraslová, 2004).

Koncem třicátých let minulého století byla v Prostějově z iniciativy živnostenských komor postavena nová, moderní budova živnostenské pokračovací školy, která sloužila učebním oborům k teoretické výuce. Z iniciativy prostějovského rodáka Václava Ševčíka[4] byl mezi vyučované obory zařazen i obor fotograf. Moderní fotoateliér a laboratoř sloužily k výuce mladých adeptů fotografie – učňů zaměstnaných v četným moravských fotografických ateliérech.

Václav Ševčík byl progresivním fotografem jak po stránce řemeslné, tak i po stránce výtvarné. Byl také konstruktérem osvětlovacích sestav, které se vyráběly řadu let a v mnohém učňovském zařízení se používají k výuce dodnes. Tato odborná škola zajišťovala také výuku filmových laborantů ateliérů ve Zlíně. Po roční výuce

---

[3] **František Krasl**, 14.2.1912 Místek – 1998 Místek. Vyučil se fotografem a v letech 1929 – 1950 pracoval převážně jako portrétní, ale i reportážně zaměřený fotograf. 1950 – 77 byl fotografem Státního divadla v Ostravě, kde pracoval v oblasti divadelní fotografie. Vynikl záběry z hutního a báňského průmyslu, a to zvláště barevnými portréty, pořizovanými za extrémních světelných podmínek, zabýval se ve velké míře i krajinářskou fotografií.

[4] **Václav Ševčík**, 12.7.1900 Vysoké Mýto – 30.1.1971 Prostějov. Vyučil se u fotografa F. Syřiště v Chrudimi, po roce 1918 pracoval u J.Čámského, J,. Svobody, K. Mangera a u F.Drtikola. V roce 1924 si otevřel vlastní fotoateliér v Klánovicích u Prahy, po třech letech se přestěhoval do Prostějova, kde společně se svou ženou provozoval úspěšný ateliér. Od roku 1935 vyučoval fotografii na Živnostenské škole v Olomouci, od roku 1937 v Prostějově. Po 2.světové válce se stal předsedou školní fotografické komise pro ČSR, od 1951 byl vedoucím instruktorem odborného výcviku ve Středisku pracujícího dorostu v. d. Fotografia v Prostějově, později se stal vedoucím Závodní školy práce v olomoucké Fotografii.

V počátcích svého fotografování vytvářel s důrazem na technické mistrovství piktorialistické portréty, inspirované tvorbou F.Drtikola. Později se zaměřoval na běžné oficiální portréty, v nichž od počátků 2. poloviny 30.let využíval vlastního osvětlovacího systému (viz. text). Věnoval se také klasicky pojaté krajinářské fotografii, často fotografované vlastním sklopným přístrojem pro svitkový

v prostějovské škole přecházejí učni do filmových ateliérů a laboratoří, kde probíhala další výuka jejich specializace.

S ohledem na průmyslový charakter ostravské aglomerace byla v Moravské Ostravě založena první Všeobecná pokračovací živnostenská škola již ve školním roce 1887/88, a to jako přípravka s 49 žáky všech řemesel a I. ročník s 42 žáky. V roce 1894 se rozdělila na školu českou a německou, z nichž každá měla po třech třídách. V roce 1911 začaly být zřizovány první odborné pokračovací školy. Z všeobecných živnostenských škol byly vyjímány některé živnosti, pro které vznikaly dvoutřídní odborné školy pokračovací. Po roce 1918, tj. po vzniku samostatné Československé republiky byla část německých škol změněna na školy české a postupně byly zřizovány nové české školy: v roce 1919 pro živnosti hostinské, hoteliérské a kavárnické, v roce 1924 pro živnost holičskou a kadeřnickou. Postupně byly taktéž zřizovány nové české odborné školy pokračovací, a to v roce 1922 pro živnost obuvnickou a krejčovskou, v roce 1923 pro živnost cukrářskou, řeznicko-uzenářskou, dřevařskou a pro živnost tiskařskou a grafickou. V multinárodní [5]předválečné Ostravě byl ve školním roce 1926/27 následující stav živnostenského školství: české školství zahrnovalo tři všeobecné živnostenské pokračovací školy a čtyři odborné pokračovací školy pro 15 učebních oborů, německé školství pak dvě všeobecné živnostenské školy a taktéž tři živnostenské pokračovací školy. Mimo tyto živnostenské školy byly taktéž zřizovány kupecké školy, hornické pokračovací školy a není jistě bez zajímavosti, že v Ostravě měla taktéž sídlo i Židovská odborná škola řemeslných a průmyslových živností.

Ve školních letech 1932/33 a 1933/34 byly všechny živnostenské školy sloučeny pod jeden společný školský výbor, jehož předsedou byl podle stanov schválených ministerstvem školství starosta města Ostravy. Obvodovou školou se stala škola pro učně grafických oborů. Živnosti kovodělné a elektrotechnické byly přičleněny Československé průmyslové škole ve Vítkovicích a učební obory obchodní zůstaly přičleněny k Obchodní akademii v Ostravě. Vedením ústřední správy jedenácti živnostenských škol v Ostravě byl tehdejším ministerstvem školství

---

film 6 x 12 cm a 6 x 18 cm. Portrétní a krajinářské fotografie po 2. světové válce pořizoval na různé barevné materiály.

[5] V roce 1921 žilo v Ostravě 47.075 obyvatel československé národnosti, 22.190 osob hlásících se k německé národnosti, 2.600 k národnosti židovské, 1.439 Poláků, 46 Rusů a Ukrajinců, 27 Maďarů a 13.291 cizinců, tj. osob jiné státní příslušnosti než české.

a národní osvěty pověřen Ing.Jiří Čihák, ředitel Státní čs.průmyslové školy ve Vítkovicích.

V období protektorátu dochází k zodborňování škol, živnostenské pokračovací školy jsou zrušeny, školní docházka je rozšířena všeobecně na tři roky a název škol je změněn na učňovské školy (viz.dále). Výstavba nových školních budov byla protektorátními úřady zakázána.

Společenstvo fotografů moravskoslezských v Moravské Ostravě

Při objasnění vzniku ostravského fotografického školství nelze pominout jeho nedílnou spjatost se Sdružením moravskoslezských fotografů resp. Společenstvem fotografů moravskoslezských v Moravské Ostravě). Toto živnostenské sdružení profesionálních fotografů, jejich tovaryšů a učňů rozhodovalo totiž nejen o personálních otázkách spojených s „fotografickým dorostem ", ale především jeho zásluhou (a nákladem) vzniká první odborná fotografická škola na území města Ostravy.

Je více než příznačné, že splnění touhy a volání ostravských fotografů po ustavení jejich stavovského sdružení. našlo své naplnění v roce 1939, tedy v roce, kdy vynález fotografie slavil sté narozeniny.

Dne 3. července 1939 se ve vyhlášené ostravské kavárně Elektra schází spolu s komorním radou Janem Horákem, zástupcem Obchodní a živnostenské komory v Brně , dvacetpět fotografů z Ostravy a blízkého okolí, aby společně položili základ historicky prvnímu stavovskému sdružení fotografů na Ostravsku.

První zájmová sdružení profesionálních fotografů vznikala v regionu již na sklonku 19. století, a to jako ochrana proti činnosti amatérských fotografů, poškozujících jak ekonomicky tak i profesně činnost fotografických ateliérů. Až do roku 1926 byla totiž fotografie z hlediska živnostenského zákona řazena mezi živnosti volné. Výjimkou byla pouze fotografie portrétní, ta byla řemeslnou živností uznána říšskou vládou rakouského mocnářství již v roce 1911. V období samostatného Československa změna k lepšímu nastala 1. července 1926, kdy byla zákonem č.140 Sb. fotografie jako taková uznána řemeslnou živností.

Ostravští fotografové patřili až do změny státoprávního uspořádání v roce 1938 k olomouckému Společenstvu, fotografové slezští k opavskému Společenstvu. Ti pak zůstali po obsazení pohraničí v roce 1938 bez spolkové příslušnosti.

Ustanovení Společenstva fotografů Moravskoslezských v Moravské Ostravě bylo nařízeno výběrem zemského úřadu v Brně ze dne 8. března 1939 pod č.j. 8.146/B-12, na základě vládního nařízení (§1) č.22/1939 Sb. Stanovy společenstva schválil Zemský úřad v Brně výnosem ze dne 13.5.1939 pod č.j. 17.353-V/12.

Vzhledem k tomu, že na ustavující členské schůzi byla v zákonné lhůtě podána pouze jediná kandidátní listina, a to volební skupiny „Svornost", vlastní volba

orgánů společenstva odpadla a zvoleni byly všichni kandidáti dle předložené kandidátní listiny. I když bylo při jejím sestavování bráno v potaz nejen hledisko odborné, ale i národnostní, fotografové německé národnosti se odmítli zúčastnit voleb a ani nepodepsali kandidátní listiny. Jedinou výjimkou byl fotograf Eduard Kahlich z Moravské Ostravy. (Být poctivým se někdy vyplácí – 19.listopadu 1945 žádá Společenstvo o vydání pozitivní zprávy o svém chování za okupace, a toto mu jej jako jedinému Němci, který neodmítl spolupráci s Čechy, vydává).

ODBORNÉ SPOLEČENSTVO FOTOGRAFŮ MORAVSKOSLEZSKÝCH V MOR. OSTRAVĚ

Představenstvo společenstva bylo zvoleno v následujícím složení:

Josef Boček	fotograf z Vítkovic
Rudolf Kaminský	fotograf z Radvanic
Karel Hůlek	fotograf z Moravské Ostravy
Julius Baláž	fotograf z Mariánských Hor
František Krasl	fotograf z Místku
Jan Spisar	fotograf z Moravské Ostravy
Eduard Kahlich	fotograf z Moravské Ostravy.

Dále byl zvolen rozhodčí výbor, revizoři účtů, delegáti do hromady pomocníků fotografů, delegáti do Zemské jednoty v Brně a neposlední řadě pak zkušební komise, do jejíž kompetence patřily učňovské a tovaryšské zkoušky. Tato komise byla zvolena ve složení:

Josef Boček	fotograf z Vítkovic
Eduard Kahlich	fotograf z Moravské Ostravy
Julius Baláž	fotograf z Mariánských Hor
Josef Vlk	fotograf z Místku
Karel Hůlek	fotograf z Moravské Ostravy
František Krasl	fotograf z Místku
Jan Spisar	fotograf z Moravské Ostravy

Není bez zajímavosti, že již v té době, tj. v období druhé pomnichovské republiky, muselo předsednictvo čelit nacionalistickým útokům některých členů (fotograf Zavacký z Frýdku), kteří trvali na tlumočení přednesených projevů do německého jazyka. Nikdo však na tento požadavek nepřistoupil a autor připomínek sklidil pouze posměch s konstatováním: „ že sám hovoří lépe česky než německy".

Na své ustavující schůzi stanovilo Společenstvo i výši členských příspěvků, ty byly v částce 120,-- Kč, 60,-- Kč učňovský příspěvek, za každého fotografického pomocníka pak fotograf hradil 5,-- Kč. Na následujícím jednání představenstva proběhly volby starosty Společenstva a jeho náměstka. Starostou byl šesti hlasy představenstva zvolen Rudolf Kaminský, jeho náměstkem Josef Boček[6].

Až do 5. února 1941 jednalo Společenstvo poměrně pravidelně. Z jeho zasedání uvádím skutečnosti, které mají přímý či nepřímý vztah k výchově učňů a tovaryšů. I některé další informace nejsou jistě bez zajímavosti a bylo by chybou je pominout.

---

[6] Již v té době se snažili profesionální fotografové prezentovat výsledky své práce na veřejnosti. Právě Josef Boček, jeden z majitelů ateliéru **„Boček – Valentík"**, jejichž „umělecký fotoatelier" se nacházel na Masarykově náměstí (obchodní dům Pešat, projekt Bohuslav Fuchs), se již v roce 1932 účastnil **1.celostátní výstavy fotografů z povolání** v Brně. Tehdejší fotografický tisk, resp.Fotografický obzor z měsíce října 1932 uvádí: „ I. celostátní výstava fotografů z povolání v Brně je v našich poměrech novinkou, kterou nutno skutečně upřímně uvítati. Neměli jsme doposud možnosti zjišťovati vyspělost našich profesionálů než podle jejich výkladců, což nebylo způsobem nejobjektivnějším, neboť na výstavě se ukázalo, že umí i více, než co pro běžné zákaznictvo zhotovují. Výstava byla pořádána od 27. srpna do 30. září v imposantní budově hlavního výstavního paláce na Zemském výstavišti. Zúčastnilo se jí 68 fotografů s 358 obrazy. Že mezi nimi byla většina portrétů, jistě nepřekvapuje, ač je to celku na škodu. Bude jistě tento i ostatní kritikou svorně zjišťovaný nedostatek pobídkou všem fotografům, aby se věnovali i oborům ostatním, hlavně reklamním a reportážním, kde mohou nejen mnoho vykonati, ale i nalézti náhradu za stále se ztenčující skývu chleba, získávanou fotografií portrétní. Není možno podrobně se zabývati kritikou jednotlivých prací, z nichž některé ukázky (hlavně portrétu) přinesl výstavní katalog a které byly oceněny i v soutěži s výstavou spojenou, bohatě dotovanou medailemi zlatými, stříbrnými i peněžitě. Z prací, které návštěvníky nejvíce zaujaly, zasluhují zvláštní zmínky (kromě od celku se zcela odlišujících imaginárních komposic Drtikolových) kompoziční práce Studničkovy, k němuž druží se svými portrety pražští fotografové Balzar, Bízek a Čámský. Z brněnských čestně se representuje Lehký, Minařík, Podlipný a Stoklas a dále moravští fotografové Bahner, Boček-Valentík, Ševčík, Gehrlich-Benešová a jiní. Výstava obsahovala i práce fotografů německé a maďarské národnosti. V oborech ostatních: krajinářství, reportáž atp. zaujaly práce Knollovy, Posseltovy a přetisky Czyharzovy. Technicky dokonalé byly i kompoziční přetisky Krügerovy. Akt, kromě Drtikola, nenašel mnoho šťastných interpretů. Také intérieur je, bohužel, mnoho opomíjen, K výstavě připojeno bylo i intimní oddělení historické, poučné zejména pro návštěvníky laiky, a expozice nejvýznamnějších továren fotografického průmyslu, hlavně našeho. Celkový dojem výstavy byl velmi dobrý a bylo by si jen přáti, aby slibný začátek, fotografy z povolání právě učiněný, byl počátkem ušlechtilého soutěžení mezi nimi a jako celku s našimi amatéry, aby vzájemným poznáváním byl podporován rozvoj a pokrok fotografie."

Každodenní činnost společenstva pod českým vedením, snaha o vybudování samostatné fotografické školy.

Na svém zasedání dne 6. září 1939 jsou všichni členové společenstva informování o své povinnosti vysílat učně do *Odborné pokračovací školy v Prostějově.*[7] Všem členům rozesílá předseda Společenstva písemný oběžník a nabádá je k dodržování tohoto ustanovení.

Zasedání Spolku postupně střídají významné ostravské kavárny a restaurace, a to až do ledna 1940, kdy se členové Společenstva usnesou na pravidelném konání schůzí, a to vždy každé pondělí večer v restauraci „Na společenstvu".

Stanovy Společenstva v té době neumožňují svým členům (tzv. „učebním pánům ") mít v učení více než jednoho učně. Například dne 30. května 1940 je zamítnuta žádost pí. Lichtensternové z Místku o přijetí druhého učně, a to do doby, než bude řádně ukončen učební poměr prvního. Datum konání prvních učňovských a tovaryšských zkoušek po vzniku společenstva bylo stanoveno na 16. červenec 1940. Zkoušky se měly konat v ateliéru předsedy komise Josefa Bočka ve Vítkovicích. Společenstvo poukazuje školský příspěvek ve výši 350,-- Kč Odborné vyšší škole fotografické v Prostějově.

---

[7] Viz. str. 7. Po roce 1948 převzalo prostějovskou školu do správy Ministerstvo školství, praktické vyučování zajišťovalo výrobní družstvo Fotografia Olomouc (mimo jiné i v Ostravě), v Praze pak Fotografia Praha. První komunální podniky v tomto oboru vznikaly většinou z majetkové podstaty městských podniků a zařízení, z konfiskátů, soukromých podniků a živností. Ke dni 1. července 1952 vznikl v Ostravě Náborový podnik města Ostravy – zahrnující taktéž fotografické ateliéry. Šedesátá léta minulého století znamenala pro učňovské fotografické školství jak kvantitativní, tak i kvalitativní rozvoj – nové fotografické školy vznikají v Praze, Děčíně, Brně, Hradci Králové, Bratislavě, a od roku 1961 také v Ostravě. Prostějovská odborná škola je přemístěna do Polné u Jihlavy – ale to je už jiná kapitola historie fotografických škol.

Na své výroční schůzi, která se konala 10.června 1940 v kavárně Fénix, klade Společenstvo svým členům za povinnost vypracovat řádný seznam všech členů, učňů a pomocníků. V té době má společenstvo již 33 členů, za rok 1939 vybralo na učňovských příspěvcích 625,-- Kč, vzhledem k výši jednoho příspěvku 60,-- Kč lze předpokládat celkem 10 učňů a pět tovaryšů/pomocníků. Kniha učňů je založena zpětně v roce 1940, obsahuje učně, kteří se začínají učit od data 1.července 1935, záznamy jsou pak ukončeny pořadovým číslem 147 a datem 18.listopadu 1946. (viz příloha č. 2.

Starostovi společenstva byla přiznána roční odměna ve výši 3000,-- Kč, členský příspěvek vzrůstá na 220,-- Kč, učňovský příspěvek a příspěvek pomocníků zůstávají ve stejné výši.

23. září 1940 jsou všichni členové opětovně upozorněni na svou povinnost posílat učně ke studiu do odborné pokračovací školy v Prostějově, kde vyučuje odborné předměty člen Společenstva p. Špička (nahrazuje p. Holuba). Vzhledem k tomu, že zájem o studium této školy v té době vzrůstá (ve školním roce 1940/1941 zde studuje 40 žáků), otvírá škola dva první ročníky. Z okruhu učňů moravskoslezského Společenstva se výuky účastní 20 žáků, školné je poukázáno ze společných prostředků ve výši 500,-- Kč.

Výbor v té době povoluje schopným členům učit více než jednoho učně, což nebylo dle stanov do té doby možné. Každý případ však řeší jednotlivě na svých zasedáních. Firma Pauk (Ostrava – Mariánské Hory, tehdejší ul. Opavská - 28.října) tak například přijímá učně Valentýna Vojtasa, fotograf Goláb přijímá do učení svou dceru (ta ještě navštěvuje německou pokračovací školu v Moravské Ostravě). Fa. Boček pak přijímá dvě učenky, Alici Bočkovou a Helenu Faldinovou.

Za pomoci Říšského svazu odborného společenství fotografů dochází v roce 1940 i v protektorátu Böhmen und Mähren zákonem č.284/1.8.1940 Sb. k daleko větší ochraně fotografické živnosti než tomu bylo doposud. Mění se také sociální postavení učňů, ti mají dle vládního nařízení č.237/1940 Sb. přiznánu zákonnou dovolenou. Učni nad 16 let věku v délce 12-ti dnů, do 16-ti let věku pak 14 dnů. Učňům jsou placeny neděle a svátky, i přes to, že v té době probíhá živá debata o dodržování nedělního klidu, které bude zakončena až po osvobození republiky v roce 1945 zákazem práce o nedělích a svátcích. Konkrétní podmínky učení byly vždy součástí konkrétní učební smlouvy. Některým učňům bývá přiznávána mzda – např. učeň Jindřicha Pauka z Mariánských Hor, Josef Pěchura má přiznánu měsíční

mzdu v 1.roce učení ve výši 50 Kč, v druhém pak 100 Kč, třetím 150 Kč a konečně ve čtvrtém roce 200 Kč . Stejná mzda je přiznána Zdeňku Pazdykovi, učni firmy Boček z Ostravy-Vítkovic. Mzda bývá přiznávána i vyšší – Josef Štreit u firmy Viktora Zemana z Moravské Ostravy obdržel v 1. roce učení 600,-- Kč měsíčně, ve druhém pak 1200,-- Kč. Časté byly i výhody nepeněžní – Myslík Bohuslav (fa. Zeman, Moravská Ostrava) obdržel stravu a byt, Zbranková Vlasta (fa. Vítězslav Šumbarský z Ostravy – Zábřehu nad Odrou) pak stravu a nemocenské pojištění. Jednou z výhod byl jistě i příslib možnosti studia na odborné škole v Prostějově - hrazení jízdného, ošatného a školného (Mirko Hůlek – fa Hůlek, ul.Nádražní, Moravská Ostrava, Faldýnová Helena – fa. Boček Ostrava – Vítkovice).

16. ledna 1940 zasedají fotografové z Ostravy a okolí ke své výroční schůzi v salónku kavárny Fénix. V jejich řadách se po více než roce objevuje i místecký fotograf František Krasl. Ten se totiž zasedání do té doby „pravidelně" a bez omluvy neúčastnil, což vedlo v konečné fázi až ke snaze prohlásit jeho živnost za neoprávněně provozovanou (jak jinak než vykazované především ze strany místní konkurence – p. Vlk z Místku).

Jak už tomu bývá zvykem, řeč archivních dokumentů je vždy poněkud odlišná od skutečného života. Jedním z důvodů neochoty Františka Krasla podílet se na životě Společenstva byl i nesouhlas se způsobem, jakým na fotografickou praxi a výchovu fotografického "dorostu" pohlížela většina ostatních členů Společenstva. V komerční praxi stále přežívají metody maximální negativní retuše (první rok studia tráví učni skloněni nad retušovacími stoly s úkolem co nejvíce idealizovat portrétovanou osobu), převládá práce velkoformátovou kamerou, používání „ měkkých " portrétních objektivů či změkčujících předsádek. *(vzpomíná H.Kraslová, květen 2004).*

Starosta Společenstva jedná s Ladislavem Pokorným, ředitelem Živnostenské pokračovací školy v Prostějově o uznání této školy školou fotografickou, pro nedostatek dvojjazyčných tiskopisů nejsou v té době vydávány učňům a tovaryšům učňovské a tovaryšské výuční listy.

Vzhledem ke značné vzdálenosti prostějovské školy a nutnosti dojíždění sílí mezi členy Moravskoslezského Společenstva snaha o zřízení samostatné střední fotografické školy v Ostravě. Probíhají jednání mezi náměstkem starosty Josefem Bočkem (s fotografickým závodem ve Vítkovicích) a ředitelem vítkovické Střední průmyslové školy p.Čihákem. Členové společenstva se však rozhodnout nežádat

říšského protektora o souhlas se zřízením samostatné fotografické školy a její další osud ponechat budoucnosti.

Pravidelně jsou řešeny personální otázky spojené s učni. Problémy se nevyhýbaly ani tehdejším žákům. Dne 31. listopadu 1940 žádá Julius Baláž, fotograf z Mariánských Hor, o zrušení učebního poměru Vlastě Bílové, a to s o poukazem na její četné kázeňské přestupky. Na její místo přijímá dva nové učně, Jarmilu Bulbasovou a Františka Hrbana.

Společenstvo posílá pravidelně příspěvky na činnost pokračovací školy v Prostějově (16.12.1940 Kč 300,--, 21.4.1941 Kč 1000,--).

V roce 1940 Společenstvo inkasuje 900,-- Kč vykázané jako učňovské příspěvky, při jejich stabilní výši 60,-- Kč tato částka odpovídá patnácti učňům.

Personální záležitosti týkající se učňů , do té doby řešené výlučně Společenstvem, přecházejí ode dne 1.4.1942 na obchodní a živnostenské komory. O dalším postupu v otázkách přijímání a propouštění učňů informuje členy tehdejší starosta Společenstva Rudolf Kaminský.

Společenstvo v nucené správě, otevření historicky první fotografické školy při Odborné učňovské škole na Kostelním náměstí.

Narůstající nacistická perzekuce se však začíná projevovat i v tak poměrně nezávadné činnosti jakou je práce Společenstva. Toto se schází po dvouleté přestávce 20. dubna 1944 v kavárně Fénix, především proto, aby byl na místo po R. Kaminském, který je zemskou jednotou své funkce zproštěn, jmenován dozorčí komisař Heinrich Adam.

Problematika týkající se vybudování odborné fotografické školy v Ostravě je od té doby na každém pořadu jednání. V té době je totiž z iniciativy předsedy Společenstva a především pak vlastními prostředky členů budován fotografický ateliér na Učňovské pokračovací škole v Moravské Ostravě. O stavu výstavby informuje členy bývalý starosta Kaminský na valné hromadě dne 18. května 1944 ve vinárně kavárny Fénix. Po skončení jednání se všichni přítomní účastní prohlídky nově vybudovaného ateliéru, laboratoře a učebny.[8]

[8] Na tomto místě je potřeba připomenou rozpor, který existuje v datu otevření fotografického oddělení Odborné učňovské školy. V zápise z jednání dne 18.května 1944 zve odvolaný předseda Společenstva Rudolf Kaminský všechny členy k návštěvě nově vybudovaného oddělení, ve svém referátu, týkajícího se učňů udává pozdější externí učitel ve vedlejším povolání a zároveň pověřenec

Školní budova byla umístěna na Kostelním náměstí 1, č. popisné 85. Nacházelo se v ní 8 učeben, 1 místnost pro sbírky, 1 místnost pro chemickou laboratoř, 1 místnost pro fotoateliér, 1 sborovna, archiv, kancelář a jednopokojový byt pro školníka. Lokálně vytápěná budova s nevyhovující a nedostačující vodovodní, odpadovou a elektrickou instalací byla již v té době zastaralá a považována za provizorní.

Rudolf Kaminský je zemskou jednotou zproštěn funkce předsedy a na jeho místo je jmenován dozorčím komisařem Adam Heinrich. Jedná se již v německém jazyce, záznamy o činnosti jsou vedeny dvojjazyčně. Předsedou Společenstva se stává Erwin Wenzel, dozorčí komisař odchází plnit brannou povinnost na východní frontu a jeho jméno se v záznamech společenstva již více nevyskytuje.

---

pro mládež Ladislav Podjukl jako datum vzniku školy rok 1942. Jak však vyplývá z osobního svědectví Jiřiny Kufové - Mülerové (v knize učňů vedené pod poř.č.101) nastupuje ke studiu školy až v roce 1945 (do učení 1.prosince 1944). S přihlédnutím k dalším válečným událostem – poškození při náletu – lze faktické zahájení činnosti fotografického oddělení Učňovské odborné školy položit až do doby po osvobození republiky. Obdobně i odborným učitelům školy je v přehledech zaměstnání ze školního roku 1947/48 vykazován počet dvou odučených let.

Otevření fotografického oboru při Učňovské pokračovací škole na Kostelním náměstí 1, jeho poškození při náletu v září 1944.

Budova učňovské školy po náletu v září 1944 (Kostelní náměstí 1). Vlevo kostel sv.Václava. Dnes v těchto místech stojí nová budova Ostravsko-opavského arcibiskupství (f/1)

Činnost historicky první, střední školy fotografického zaměření v Ostravě neměla bohužel dlouhého trvání. Škola, jejíž správou byl po osamostatnění pověřen v době od 1.9.1939 do 1.9.1945 Artur Fiala, nezačala fotografickým učňům vlastně ani sloužit. Při leteckém útoku v září 1944 dostala přímý zásah cvičná školní dílna oborů fotograf, čalouník a obuvník, která byla umístěna v budově sousedící s budovou bývalé školy „Dobromily" (škola pro ženská povolání) na Kostelním náměstí (Kostelní náměstí č.1)[9]. Budova byla zasažena zápalnou bombou, fotografický ateliér a laboratoř pak značně poškozeny.

S blížícím se koncem války je i v činnosti Společenstva stále zřetelnější snaha protektorátní správy omezovat veškerou společenskou činnost.

[9] Škola měla v té době dvě budovy, tj. hlavní na Kostelním náměstí 1, další na Kostelní ulici č. 18.

Stav školní budovy po bombardování v září 1944 (f/2)

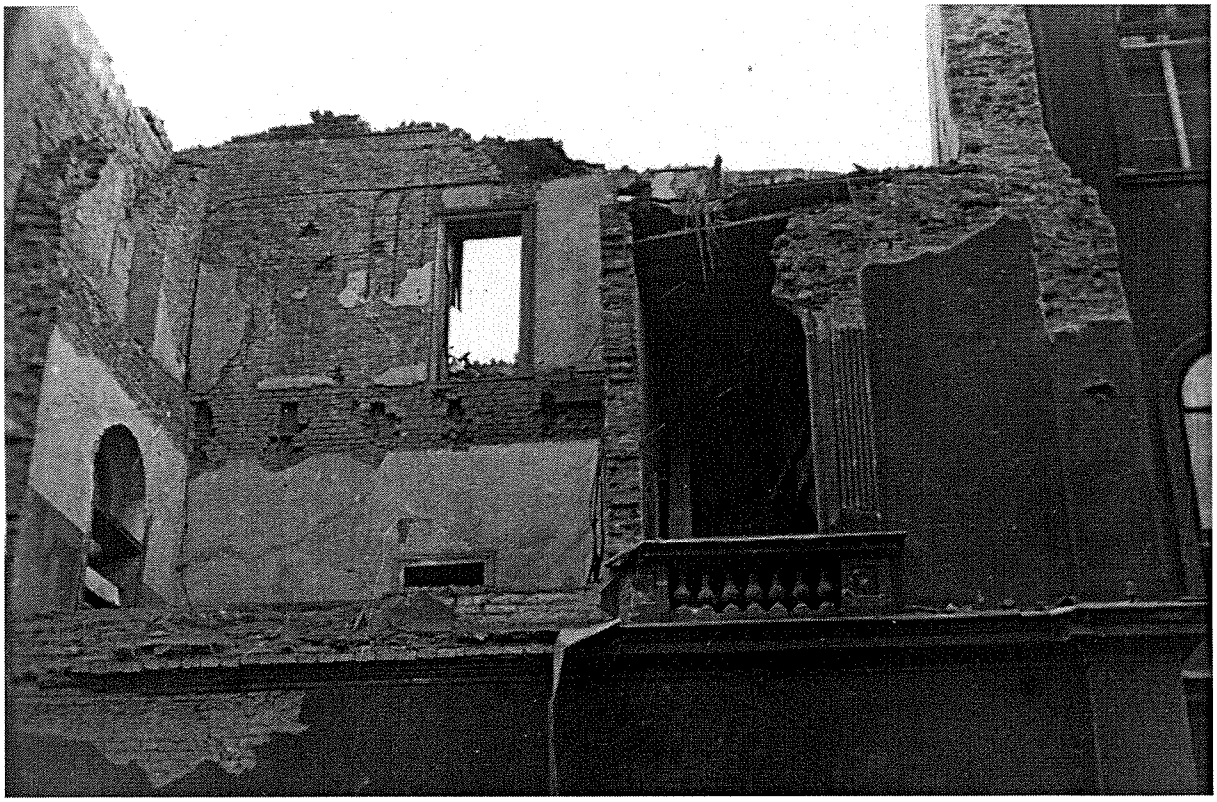

Obnovení činnosti Společenstva po roce 1945, rekonstrukce a nové otevření fotografického oddělení Učňovské odborné školy – Základní odborné školy 2 – Kostelní náměstí 1.

Do osvobození Ostravy 30. dubna 1945 práce Společenstva utichá, první poválečný zápis je datován dnem 10. květen 1945. Z iniciativy členů Společenstva je zpět do jeho čela téhož dne postaven Rudolf Kaminský. Ten však již 26. června 1945 odchází na Frývaldovsko (Jesenicko) , kde je dekretem Zemského národního výboru (dále jen Z.N.V.) v Moravské Ostravě pověřen vybudování systému státní správy.

Vlastní Společenstvo však nemá dle vládního usnesení ze dne 5. dubna 1945 (Košický vládní program) žádný právní podklad ke svému dalšímu trvání. Na základě memoranda členů, které bylo zasláno Z.N.V. v Moravské Ostravě a následně kladně vyřízeno, byl národním správcem Společenstva moravskoslezských fotografů jmenován zakládající člen pan Karel Hůlek. Dekretem č.466/45 ze dne 27.6.1945 byl tento fotograf z Moravské Ostravy, se závodem na ulici Nádražní, k výkonu funkce zmocněn.

Jedenáctého července 1945 se v jeho ateliéru (který v tomto místě existuje i dnes) setkávají pánové Krasl, Spisar, Baláž, Stankuš a Borůvka obnovují činnost Společenstva. Výbor Společenstva rozděluje jednotlivým členům oblast působnosti. Pro Moravskou Ostravu a okolí to jsou pánové Hůlek, Baláž, Borůvka a Spisar, pro Těšínsko p.Stankuš, pro Opavsko p.Hanke, p.Kaminský pro Frývaldovsko a p.Krasl pro Místecko.

Členům společenstva včetně učňů a tovaryšů se doporučuje časopis Svazu řemesel „ Řemeslo “ (vydávání měsíčníku Fotografický obzor končí rokem 1944), základním poválečným problémem je. nedostatek fotografického materiálu a chemie. Společenstvo v té době čítá již cca 50 členů nepočítaje v to učně, jejich průměrná měsíční spotřeba materiálu tehdy činí:

formát cm x cm/ medium	ploché filmy	svitkové filmy
6x9	800 ks	1000ks
10x15	800 ks	x
12x16,5	1000 ks	x
18x24	200 ks	x

papíry pro zvětšování – formát	ks knih (po 24 listech papíru)
50 x 60 cm	70

kontaktní papíry / formát	ks
6x9	600
dopisnice	800
světový formát	200
18 x 24	150
24 x 30	50

Měsíční spotřeba chemikálií:

název	kg
metol	6
hydrochinon	10
sulfit	200
kalium metasulfid	150
soda	150
natron	800
bromkali	25
carbon – tónovač	5

Osamostatnění odborných škol – vznik Základních odborných škol 1, 2 a 3.

Ve vývoji odborného školství nastávají další podstatné změny. Učňovské školy jsou osamostatněny, v Ostravě se odděluje Kovodělná učňovská škola od Státní průmyslové školy ve Vítkovicích a od 1.září 1945 od Obchodní akademie Škola kupecká a drogistická. Ministerstvo školství a osvěty pozměnilo dosavadní název „učňovské školy" na název „základní odborné školy". Nezměnilo se tím pouze vnější označení, zvýšený důraz byl kladen především na praktickou přípravu žáků.

Na základě souhlasu ministerstva dochází k novému rozdělení oborů, takže od počátku školního roku 1946/1947 byly ve statutárním městě Ostravě zřízeny tyto samostatné základní odborné školy:

Základní odborná škola 1. pro učně kovodělných učebních oborů , se sídlem v Ostravě-Vítkovicích na ulici Zengrově č.18. Ředitelem školy byl pan Jaroslav Macháč.

Základní odborná škola 2. pro učně učebních oborů obchodních, potravních, stavebních, dřevodělných, grafických, holičských a různých (v to počítaje i odbornou fotografickou školu). Škola měla své budovy na Kostelním náměstí 1, Kostelní ulici č.18 a dále v Ostravě II na ul. Jungmannově č.3. Ředitelem školy byl Jan Stavinoha. Ve školním roce 1946/1947 studovalo ve škole celkem 1896 studentů (ve třech ročnících).

Základní odborná škola 3. pro učně oděvních učebních oborů v Ostravě Přívoze na ulici Jungmannově 3. Ředitelem školy se stal pan Miroslav Machovec.

Mimo tyto základní odborné školy existovaly v té době ještě odborné školy závodní, a to tři školy hornické a jedna, jejímž zřizovatelem se staly Vítkovické železárny.

Celkem na těchto sedmi školách studovalo v roce 1946/47 6.017 učňů.

V práci Společenstva a následně v otázce práce odborné školy se bohužel již krátce po osvobození republiky začínají v plné míře projevovat problémy odrážející tehdejší politický život a atmosféru v poválečné české společnosti. Výbor Společenstva fotografů na svém zasedání 18. července 1945 jmenuje ze svých řad do koordinačního výboru Ústředního svazu československých řemesel Karla Hůlka

za sociální demokracii, p. Borůvku za národní socialisty, p. Kaminského za komunistickou stranu a p.Spisara za Československou stranu lidovou. Jako odborníci jsou dále vybráni pánové Ladislav Podjukl (pověřenec pro učňovskou mládež), Krasl a Hanzl, tito fotografové jsou zároveň s p.Lochmanem ustanoveni 17. září 1945 členy vyšetřovací komise zabývající se očistou Společenstva od kolaborantů. Probíhá trvalý spol o kolaboraci Františka Šidlíka, který ve své podstatě již předznamenává další politický vývoj republiky. Jmenovaný trvale navštěvuje vedení Svazu československých řemesel, kde se mu podaří prosadit návrh svého jmenovaní členem představenstva Společenstva, Teprve na základě hrozby většiny členů (hodlají vystoupit ze Společenstva) a jejich svědectví o činnosti F. Šidlíka za okupace se podaří tento problém vyřešit.

Již v té době museli učitelé odborných škol podávat podrobný popis své prázdninové činnosti s rozpisem, kdy se věnovali své dovolené a kdy práci na obnově republiky.

Po létech diskusí a sporů je prosazen zákaz fotografování v neděli, resp. zákaz nedělní práce. Předepsaná pokuta 500 Kč by byla jistě přínosem i dnes, v době, kdy se bezvýsledně diskutuje o práci zaměstnanců supermarketů ve svátcích a o nedělích.

Ve dnech 14. a 20. srpna 1945 se konají tovaryšské zkoušky. Účastní se jich učni, jejichž termín učňovských a tovaryšských zkoušek byl stanoven na měsíc duben 1945 a v jejich konání jim zabránil konec války (Ostrava byla osvobozena 30. dubna 1945). O povolení vykonání zkoušek je v té době nutno žádat Obchodní a živnostenskou komoru se sídlem v Olomouci. Společenstvo také obdrží nové výuční listy, které předává i válečným vyučencům.

I pře to, že byla obnovena výuka ve školním ateliéru základní odborné školy, probíhá mezi členy Společenstva obšírná debata o zřízení samostatné školy. Předsednictvo jedná s orgány Národního výboru města Moravské Ostravy o přidělení místností či vlastní nemovitosti, ve které by byl zřízen školní ateliér, laboratoř a pracovny. K tomuto účelu si vyhlédli členové společenstva budovu bývalé služebny německé státní policie na dnešní Českobratrské ulici v těsném sousedství ostravské Nové radnice. Vzhledem k existenci veřejné Základní odborné školy však vedení města Společenstvu jeho záměr zamítá.

Oblast působnosti Společenstva se rozrůstá o další okresy. Do jeho působnosti a pravomoci jsou přičleněny okresy Krnov, Opava, Bruntál, Frývaldov (Jeseník), Bílovec, Nový Jičín, Fryštát (Karviná), Český Těšín a Hlučín.

V září 1945 byl opět zahájen provoz základní odborné školy se svými běžnými radostmi a starostmi, jako bylo kupříkladu zjišťování potřeby pracovních plášťů učňů atp. (8.10.1945).

Dne 29.10.1945 jmenuje Společenstvo zkušební komisi tovaryšských zkoušek, ve které jsou zařazeni odborní učitelé pp. Julius Baláž, Ladislav Podjukl a Josef Herman, jako předseda komise byl jmenován p. Hanzel, místopředsedou p. Lochmann.

1.členská schůze společenstva se konala za účasti drtivé většiny členů dne 14. prosince 1945. Na této schůzi podává p.Ladislav Podjukl obsažný referát o historii a potřebách odborného školství. Poukazuje na nevyhovující stav tehdejší školy a její nedostatečné vybavení odborným zařízením.

Dne 11. března 1946 je zástupcem úřadu okresní péče o mládež jmenován odborný učitel Josef Herman.

Stojí za povšimnutí přípis ze dne 20. dubna 1946, kdy je pod č.j. 285 zamítnuta žádost Viktora Koláře (otce Viktora Koláře, 1941) o povolení provozování fotografické živnosti s odůvodněním: „V Ostravě již není nutnost ani potřeba dalších fotografických živností ". Tentýž problém se dostává na pořad jednání i 1. července téhož roku se stejným výsledkem a konstatováním: „jmenovaný má již prodej fotografických potřeb ".

Na první poválečné valné hromadě v kavárně Fénix konané dne 25. června 1946 , které se účastní 51 členů Společenstva ,se jedná o zvýšení jak učňovských, tak i zkušebních poplatků, diskutuje se o nedostatku kvalifikovaných pracovních sil (ten je posléze vyřešen příchodem 40 vyučenců). Školní referát přednesl Ladislav Podjukl. Členům Společenstva podává zprávu o stavu nově zakoupeného inventáře a nabádá je , aby o výchovu učňů dbali nejen ve škole, ale i během praxe ve svých ateliérech. Jedná se o reakci na článek[10] v místním deníku Hlas, vydávaným

[10] Hlas, deník ČSL, strava, 25.6.1946. „**Více kázně do učňovských škol**. Před několika dny skončilo vyučování na učňovských školách. Nevěřili bychom ničemu o uvolněné kázni na těchto školách, kdybychom neměli ověřeno, co se při loučení stalo na jedné ostravské škole. Není vzácností, že si učeň zapálí ve třídě cigaretu. Při rozdávání vysvědčení udělal učitel poznámku, podávaje vysvědčení učňovi: „máte to moc krásné!" Učeň vysvědčení vzal do ruky, ohmatal a řekl, že to na vytření zadku

Československou stranou lidovou a následný přípis ZNV, expozitury v Moravské Ostravě.

V listopadu 1946 se konají učňovské zkoušky, tentokrát pro malý počet učňů v učňovské odborné škole v Prostějově. Probíhá vánoční nadílka nejlepším učňům.

Fotografické oddělení školy je postupně vybavováno novým materiálem a zařízením. Z podpůrného fondu pro zřízení školy a z osobních darů členů je v roce 1947 vynaložena částka 64.527,20 Kč. Je schválen nákup ateliérové komory formátu 18 x 24 cm, nejčastějším dodavatelem fotografické techniky je pražský Wachtl. Na vlastních nákladech provozu školy se Společenstvo podílí jednou třetinou, jednou třetinou pak vlastní zaměstnavatelé učňů a ve zbytku nákladů odborná škola.

Valná hromada, konaná 13. května 1947 konstatuje, že fond na zřízení a zvelebení školy má k dispozici 119.039,30 Kč, Společenstvo má 75 členů, 55 tovaryšů a 66 učňů. Diskutuje se způsob výuky ve škole, pro školní rok 1947/1948 jsou navrhovány dvě možnosti docházky učňů, jednak dvoudenní výuka každý týden, jednak tříměsíční spojité vyučování. Z těchto možností je vedením odborné školy vybrána druhá možnost, tedy tříměsíční spojité vyučování. [11]

Ředitel základní odborné školy 2, J. Stavinoha věnuje značné úsilí uspořádání 1. všeučňovské výstavy. Již v listopadu 1946 na této akci přislíbil za fotografickou část školy svou účast ateliér Hůlek a Baláž a Společenstvo poskytlo pro financování této výstavy dar 2.000,00 Kč. Vlastní výstava se konala ve dnech 1. – 8. června

---

stač í". Jeden dostal dvojku z mravů. Šel za učitelkou, postavil se před ní a řekl: „To jste mě dala vy tu dvojku z mravů "? Učitelka odpověděla, že ne a kluk řekl: „Máte štěstí, protože byste odtud nevylezla ". Mluví se o výchově pracujícího dorostu. Jsou podobné případy možné? Kam dojdou tihle mladí lidé, kteří si troufají mluvit a učitelé proti tomu nezakročí? Když jsme si všechny tyto případy ověřovali, bylo nám řečeno, že se dějí případy ještě horší ". Inu, jak je vidět, časy se příliš nemění a stesky na čím dál tím horší mládež zůstávají.

[11] Ve školním roce 1948/1949 probíhala výuka následujícím způsobem:

Třída	*Vyučování od do*	*Předmět*	*Celkem hodin*
Ob-1-d foto	1.4.-23.6.	Technologie	27
Ob-1-d foto	1.4.-23.6.	Odborná nauka	58
Ob-1-d foto	1.4.-23.6.	Odborné kreslení	57
Ob-1-d foto	1.4.-23.6.	Praktická cvičení	94
6-2-a foto	1.1.-31.3.	Technologie	35
6-2-a foto	1.1.-31.3.	Odborné kreslení	88
6-2-a foto	1.1.-31.3.	Odborná nauka	70
6-2-a foto	1.1.-31.3.	Praktická cvičení	130
6-3-b foto	1.10.-31.12.	Odborné počty	34
6-3-b foto	1.10.-31.12.	Odborná nauka	88
6-3-b foto	1.10.-31.12.	Odborné kreslení	92
6-3-b foto	1.10.-31.12.	Praktická cvičení	120
		Celkem všechny ročníky	893

1947. Zahájena byla v neděli 1. června slavnostním průvodem, kterého se účastnilo přes 4000 učňů a učnic a 1000 jiných osob. V průvodu byly četné krojované skupiny, horničtí učni v dorosteneckých hornických uniformách, učni Vítkovických železáren v modrém. Pod standartami jednotlivých škol byly řazeny dvě učňovské kapely, jedna hornická a jedna kapela civilní. Cílem průvodu bylo náměstí před ostravským Domem umění, v jehož prostorách byla umístěna část výstavy. Zbylé exponáty byly vystavovány v hotelu Elektra (hornickém domě) a hotelu Palace, kde se také konala módní přehlídka krejčovských oborů. K výstavě byl vydán almanach, byly také uděleny ceny třem nejlepším učňům z každého oboru, celkem pak cen.

Následující události jsou již plně v režimu února 1948 a následujících politických změn .

Dne 5.3.1948 probíhá v kavárně Fénix ustavující schůze akčního výboru Společenstva fotografů pro obvod ZNV, expozituru v Moravské Ostravě. Vedením Výboru je pověřen p.Kaminský (KSČ), dalšími členy jsou Jan Hanzl (Opava, KSČ), Rudolf Winkler (Dobrá, KSČ), Karel Hůlek (Ostrava, ČSSD), Julius Baláž (Česká strany socialistická) a Jan Spisar za Československou stranu lidovou. Společenstvo jedná poprvé v Opavě (7. července 1948 v kavárně Koruna), a to především z důvodu plánovaného převzetí zařízení opavského ústavu pro zvelebování živností.

Živnostenská společenstva jsou dnem 31. prosince 1948 poslána do likvidace, nástupcem se stává Svaz československého živnostenstva. Poslední schůze společenstva se koná dne 29. března 1949 v restauraci „Na společenstvu". Referát pověřence Svazu živnostenstev nenechává nikoho na pochybách o dalším vývoji soukromého hospodaření. Všem fotografům je doporučen vstup do družstva Fotografia, případně předání majetku do správy Smíšeného podniku města Ostravy – komunálního podniku sdruženého v Ostravě. Všem je náležitě vysvětleno, jaký osud potká ty, kteří tak neučiní. Je jim vyhrožováno krácením šatních a potravinových lístků, zastavením dodávek fotografického materiálu, a také osobní perzekucí. Pod tímto nátlakem většina členů již zaniklého Společenstva odevzdává svůj majetek „dobrovolně" do správy státu.

Tento vývoj měl velmi nepříznivý vliv na další činnost fotografického oddělení Základní odborné školy 2. Vzhledem k tomu, že profese fotografa byla především záležitostí rodinnou – většina dětí pokračovala v povolání svých rodin – pociťuje

škola citelný nezájem o studium a v konečném důsledku nedostatek učňů. O této skutečnosti informuje na poslední členské schůzi přítomné Karel Hůlek. Nový ředitel školy, František Svoboda, žádá školský referát KNV v Ostravě I dopisem ze dne 15. dubna 1949 o souhlas ke zřízení odborného oddělení fotografů s nižším počtem žáků, skupina pro fotografy je přičleněna k obchodnímu oddělení typu „B" pro drogisty.

Společenstvo předává veškeré zařízení a vybavení Základní odborné školy 2, které je ve správě externího učitele Stonavského, do správy státu, tamtéž jsou předány i zbylé finanční prostředky Společenstva, resp. fond pro zřízení a zvelebování školy. Ještě po roce 1950 jsou vymáhány po bývalých členech dlužné členské příspěvky, a to mnohdy exekuční cestou. Učitelé školy přecházejí do státní správy. Státními učilišti se školy stávají podle § 4, odst. 1 zákona ze dne 21.dubna 1948, čís.95/48 Sb. o základní úpravě jednotného školství (školský zákon). Tento den je tudíž možno brát za den zániku původního profesního učňovského školství.

Majetek školy je na základě výnosu Zemské školní rady, expozitury v Ostravě ze dne 10. ledna 1949, č.334-10.I. 1949 – III. předán protokolárně dne 5. února 1949 do vlastnictví školské správy. Správce fotografických dílen p. Vilém Stonavský předává také 13 položek zařízení fotografických dílen.

Odborní učitelé, vyučované předměty.

Ročník 1945 před budovou školy na Kostelním náměstí 1. Vpravo odborný učitel, pověřenec pro mládež Herman. Student v plášti vlevo – M.Pauk – syn majitele ateliéru Pauk – Ostrava-Mariánské Hory, f/3

Systém odborného učňovského školství byl v letech trvání Odborné učňovské školy a posléze Základní učňovské školy tvořen třemi typy pedagogických pracovníků. Jednalo se jednak o interní učitele, kteří tvořili stabilní pedagogický sbor a do jejich učební náplně patřilo vyučování všeobecně-vzdělávacích předmětů (občanská a politická výchova, odborné počty, obchodní nauka), a dále pak o externí učitele. Tito odborní učitelé byli zaměstnáváni buď v hlavním nebo vedlejším povolání. V roce 1946 zaměstnávala Odborná učňovská škola celkem 43 pedagogů, z tohoto počtu bylo 12 v hlavním povolání. Odborní učitelé byli povětšinou živnostníci, kteří mimo svou profesi vzdělávali učně ve svém oboru.

Po dobu existence fotografického oddělení se v řadách jeho odborných učitelů vystřídali čtyři pedagogové, Julius Baláž, Ladislav Podjukl, Josef Herman a Vilém Stonavský.

První tři z nich pracovali byli externími učiteli již v době obnovení její činnosti v roce 1945, každý z nich učil v té době 5 měsíců v roce. Julius Baláž a Josef Herman vyučovali především technologii a praktickým cvičením, Ladislav Podjukl technickému kreslení.

Ve školním roce 1947/48 eviduje škola již jen dva učitele Ladislava Podjukla a Viléma Stonavského.

Zajímavější osobou z této dvojice je jistě Vilém Stonavský. Narodil se 23. května 1892, vystudoval školu výtvarného umění ve Varšavě, oddělení grafické. Vyučoval jak teoretickým předmětům, tak i praktickým cvičením. V rozvrhu prvních

ročníků můžeme najít technologii, odbornou nauku, odborné kreslení a praktická cvičení. Druhému ročníku ukládají učební osnovy technologii, odborné kreslení, odbornou nauku a praktická cvičení, třetímu odborné počty, odbornou nauku, odborné kreslení a praktická cvičení, jejichž rozsah byl vždy nejvyšší.

Vyučovaná témata vycházela z osnov prostějovské školy, které po setkání s Václavem Ševčíkem přiváží v roce 1945 do Ostravy Josef Herman (pí.Hermanová, květen 2004). Při výuce se používala tehdy běžně dostupná fotografická literatura (Přemysl Koblic, články ve Fotografickém obzoru). Studenti pracovali jak se skleněnými deskami, tak i s plochými, svitkovými a perforovanými filmy. U desek to byly formáty od velikosti 5x5 cm (diapositivní), přes 6,5x9, 8,5x8,5, 6,5x9, 9x12, 10x15, 12x16,5 až po formáty 13x18 a 18x24 (všechny rozměry jsou uvedeny v cm). Ploché filmy škola odebírala ve velikostech 9x12 a 10x15, ročně spotřebovala cca 40 metrů perforovaných filmů. Papírů, formátů 6,5x9,5 až 50x60, použila ročně cca 1800 ks listů bromostříbrných, 260 chlorobromostříbrných a 850 chlorostříbrných.

Práce studentů se neodehrávala jen v ateliérech školy, ale i v exteriérech a reáliích města. Na fotografii jsou studenti při výuce reportážní práce v nynějších Komenského sadech v Moravské Ostravě. Druhý zleva Vilém Stonavský, 1945/46

f/4

f/5

Učňovská škola, odborný učitel Josef Herman při výuce. Pořízeno u příležitosti učňovských zkoušek 1946, formát 9x12 cm, kontaktní kopie, tónováno karbon tónovačem,

f/6

f/7

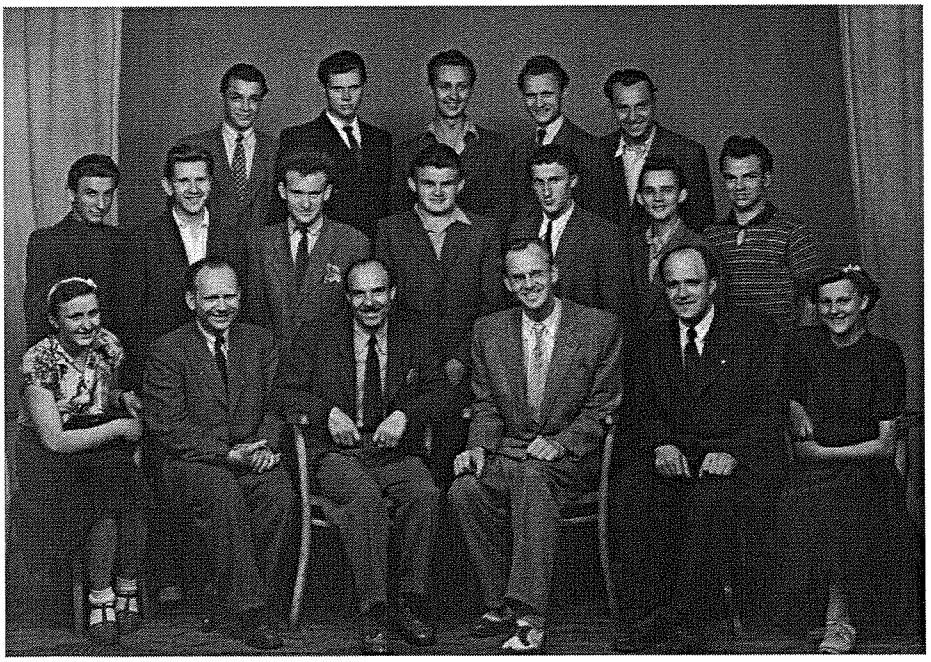

Absolventi školy, vyřazení v roce 1946, 10,2x14 cm, v popředí zkušební komise – zleva odborný učitel p. Herman, p. Julius Baláž (Ostrava-Mariánské Hory), p.Kučera (Opavská část společenstva

f/8

Závěr

Jen necelé čtyři roky, a to ode dne 21. dubna 1944 do 18. května 1948, provozovalo Společenstvo fotografů moravskoslezských v Moravské Ostravě vytoužené fotografické oddělení své odborné školy. Školy, kterou zbudovalo nezměrným úsilím svých členů, a především za cenu velkých finančních i osobních obětí, které jí přinášeli. Je více než paradoxem, že svého faktického otevření se škola dočkala až v roce 1945, po osvobození Ostravy a celé Československé republiky. I přes její značné poškození, které utrpěla během náletu v září 1944, se jí podařilo znovu uvést do chodu a umožnit tak učňům – budoucím živnostníkům rozšířit jejich teoretické zkušenosti i praktické dovednosti.

Co nedokázala válka, dovedl do krajnosti až absurdní „Vítězný únor " a následující změna vlastnických poměrů, kdy vše se stalo společným, ve skutečnosti však majetek zůstal bez vlastníka a hospodáře. Kontinuita, kterou ve fotografickém řemesle tvořily rodiny ostravských profesionálních fotografů, byla porušena a děti již nestačily převzít povolání a živnosti svých otců. Ve svém důsledku to nakonec vedlo k zániku celého, dlouhá léta pracně budovaného, systému vzdělávání pracujícího dorostu. Systém, ve kterém odborný teoretický a praktický růst zajišťovali přímo fotografové-odborníci z praxe, lze tehdejší době jen závidět. Vždyť kdo jiný mohl lépe znát potřeby a požadavky reality, než právě oni.

Na slibné začátky vzdělávání fotografů se podařilo navázat až v roce 1961, bohužel však za nepříliš utěšených podmínek tehdejšího reálného socialismu, kdy se profesionální fotografie (a na Ostravsku především) stala prostředkem ideologie a propagandy tehdejšího režimu.

I přesto se podařilo vychovat řadu kvalitních, profesně zdatných fotografů, kteří se ve své tvorbě orientovali nejen na tehdejší dobou žádané „snímky ", ale využili své zkušenosti i v osobní tvorbě.

Seznam použité literatury a archiválií

*Spisový materiál – **Archiv města Ostravy**, ul.Špálova 19, 702 19, Ostrava-Přívoz,*

poř.č.	název fondu, resp. zpracované části fondu
1.	Živnostenská pokračovací škola grafická – obvodová odborná škola grafická 1931-1950, třídní výkazy 19 svazků
2.	Živnostenská pokračovací škola uměleckých řemesel 1933-1943, třídní výkazy 13 svazků
3.	Živnostenská společenstva v Ostravě Společenstvo fotografů Moravskoslezských v Moravské Ostravě 1933-1949 Sign. VI.:
inv.č.1	Zápisy schůzí, výborových a valných hromad
inv.č.2	Matriky učňů 1935-1949
4.	Spisový materiál netříděný
inv.č.6	Protokoly schůzí – karton č.1
inv.č.7	Korespondence (slučování a likvidace 1948-1949)

*Spisový materiál – **Zemský archiv v Opavě**, Sněmovní 1,* 746 22 *Opava, tel: 553 607 240 , podatelna@zao.archives.cz*

Složka KNV Ostrava, sign. 300 – 340/ZOŠ, časové rozmezí 1943 – 1951, číslo kartonu 929

Literatura ve vlastnictví Archivu města Ostravy

	název, vydavatel, archivační pomůcka
I/5.	Ostravské školství v letech 1976-1980, Ostrava, NVO 1981, B – 1830
I/6	Školství a kultura v letech 1959-1987, Ostrava, NVO 1988, A 11414,
I/7	Rozvoj školství v okrese Ostrava 1964 –1968,Ostrava, NVO 1969, A10961

I/8 Současný stav a výhled ostravského školství do roku 1975, Ostrava, NVO 1973, A 11420

I/9 Výroční učňovská výstava, Ostrava, A 17869

I/10 Odborníci pro zítřek, ObKs Ostrava, A 19491

I/11 Informace o středních školách a učňovských oborech 1969, A 10023

I/12. Informace o středních školách a učňovských oborech 1969 – 75, A12194

I/13. Informace o středních školách a učňovských oborech 1976-89, A 18091a

I/14. Informace o středních školách a učňovských oborech 1990, A 18091

Ostatní literatura

I/15. Vladimír Birgus, Antonín Braný - František Drtikol, Odeon, nakladatelství krásné literatury a umění, n.p., edice Fotografie, Praha 1989

I/16. Encyklopedie českých a slovenských fotografů, ASCO Praha 1993, text Petr Balajka, Vladimír Birgus, Antonín Dufek, Ludovít Hlaváč, Martin Hruška, Pavel Scheufler a Ladislav Šolc.

I/17. Almanach města Moravské Ostravy, 1929, vytiskla Lidová knihtiskárna v Moravské Ostravě, v majetku autora.

I/18. Jiří Chrástek, Od camery obscury až po digitální záznam obrazu, (závěrečná práce – Pedagogická fakulta OU – ústav celoživotního vzdělávání, Ostrava 2004).

Seznam fotografií publikovaných v textu

f/1. Ostrava po náletech 1944 – 1945, fotoalbum fotografií, foto B.Čejka, v majetku Archivu města Ostravy, karton 3, archivační pomůcka 12, list 12 – učňovské školy (Kostelní náměstí 1)

f/2. 2 ks fotografií Učňovské pokračovací školy po náletu v září 1944, formát 6,3 x 9,4 cm, zhotoveno na fotopapíru Agfa Lupex, foto J.Herman, v majetku Zdeňky Hermanové (ul.Průběžná 1721, 708 00 Ostrava-Poruba).

f/3. Učňovská škola, 2. ročník, 2.října 1945, foto před budovou školy Kostelní náměstí 1, originál fotografie 9,3 x 14 cm, archiv autora, darovala Müllerová (Kufová) Jiřina (kniha učňů – pořadové číslo 101),

f/4. Učňovská škola, 2. ročník, 1945, při fotografování reportáže (Komenského sady), originál fotografie 5,7 x 8,5 cm, foto Jindřich Pauk, archiv autora

f/5. Učňovská škola, 2. ročník, jaro 1946, při exteriérových pracech, originál fotografie 5,7 x 8,5 cm, archiv autora

f/6. Učňovská škola, odborný učitel p.Herman při výuce. Pořízeno u příležitosti učňovských zkoušek 1946, formát 9x12 cm, kontaktní kopie, tónováno karbon tónovačem,

f/7. Dtto fotografie č.6 – jiná kompozice,

f/8. Absolventi školy, vyřazení v roce 1946, 10,2x14 cm, v popředí zkušební komise – zleva odborný učitel p. Herman, p. Julius Baláž (Ostrava-Mariánské Hory), p.Kučera (Opavská část společenstva).

Seznam příloh

př.č.1 **Počátky českého fotografického školství – obrazová příloha**

foto č.1. S. Jilovská, SGŠ Praha (2,5 x), portrét malíře Šímy,

foto č.2. J.Jílek, SGŠ (2,5x), krajina na Kolínsku,

foto č.3. R.Boučková, SGŠ (1 3/4x) reklamní fotografie,

foto č.4. S.T.Měřička, SGŠ (2x), porculánový soubor.

Vše Fotografický obzor č. VI/1938, příl VI.5. – VI. 8.

foto č.5. SGŠ, autor neuveden „z pražské ulice 1937," Fotografický obzor 1939, č.10-11, mimořádné barevné číslo k stému výročí vzniku fotografie, - „Svět se mění kolem nás a je úkolem fotografa aby zaměřil svůj objektiv na charakteristické rysy současnosti. Malá reportáž o reklamní tabuli jest zkratkou z reportérova zápisníku. Rolleiflex 6 x 6 cm, Tessar 4,5, cl.9, exp. 1/25 vt., film Kodak Panatomic".

př.č.2 kniha učňů 1935 – 1946, 26 stran,

př.č.3 náklady na učňovskou školu v roce 1947 – kopie z účetních knih Společenstva

př.č.4 presenční listina o I.členské schůzi Společenstva ze dne 14.12.1945

obrazová příloha č. 1 – počátky českého fotografického školství – žákovské práce

foto č.1. S. Jilovská, SGŠ Praha , portrét malíře Šímy,

foto č.2. J.Jílek, SGŠ , krajina na Kolínsku,

foto č.3. R.Boučková, SGŠ , reklamní fotografie

foto č.4. S.T.Měřička, SGŠ , porculánový soubor.

foto č.5. SGŠ, autor neuveden „z pražské ulice 1937," Fotografický obzor 1939, č.10-11, mimořádné barevné číslo k stému výročí vzniku fotografie, - „Svět se mění kolem nás a je úkolem fotografa aby zaměřil svůj objektiv na charakteristické rysy současnosti. Malá reportáž o reklamní tabuli jest zkratkou z reportérova zápisníku". Rolleiflex 6 x 6 cm, Tessar 4,5, cl.9, exp. 1/25 vt., film Kodak Panatomic".

příloha č. 3, náklady pro učňovskou školu během roku 1947

Náklady pro učňovskou školu během roku 1947.

1./	Foto-Kino-Wachtl -účet ze dne 7.10.1946	Kčs	1.080.--
2./	Mor.keram.závody,Hrušov - 2 vany	Kčs	1.133.70
3./	Rudolf Špaček-zařízení pro školu	Kčs	8.870.--
4./	J.Hermann /Böhm/ montáže světla	Kčs	650.--
5./	P.Stankuš,Ostrava	Kčs	15.000.--
6./	Vlad.Albrecht-různé zboží	Kčs	546.30
7./	Vlad.Albrecht-1 leštička 120 V	Kčs	1.285.--
8./	Vlad.Albrecht-mísy,mensury	Kčs	1.416.60
9./	Vlad.Albrecht-různé zboží	Kčs	1.890.80
10./	Vlad.Albrecht-10 retuš.pultů	Kčs	3.457.--
11./	1 kuchyňská váha	Kčs	380.--
12./	E.Kahlich-nár.správa-různé zboží	Kčs	698.60
13./	1 váha a trychtýř	Kčs	342.--
14./	Foto-Kino-Wachtl...1.objektiv	Kčs	5.347.--
15./	Stankuš,Ostrava	Kčs	3.000.--
16./	J Böhm,montáže	Kčs	200.--
17./	Karel Pižl,Praha /1 O.O.rám a filmy/	Kčs	558.50
18./	Alex Muroň-malířské práce	Kčs	2.123.--
19./	Drobný materiál	Kčs	6.80
20./	Foto-Kino-Wachtl-různé zboží	Kčs	8.253.60
21./	Karel Kopecký,mříže a podst	Kčs	890.--
22./	E.Kahlich,nár.správa - různé zboží	Kčs	1.060.10
23./	Zdeněk Kůžela - instalace	Kčs	3.988.40
24./	Foto-Kino-Wachtl-účet 2646 z 18.6.1947,	Kčs	1.091.60
25./	Vl.Sazska-účet z 22.12.1947	Kčs	1.258.20
		Kčs	64.527.20
	Dary členů	Kčs	5.700.--
		Kčs	58.827.20

příloha č.4, prezenční listina I.členské schůze společenstva ze dne 14.12.1945

ODBORNÉ SPOLEČENSTVO FOTOGRAFŮ MORAVSKOSLEZSKÝCH V MOR. OSTRAVĚ

MOR. OSTRAVA

Presenční listina,

o I.členské schůzi konané dne 14.12.1945 v kavárně Fenix. v Moravské Ostravě.

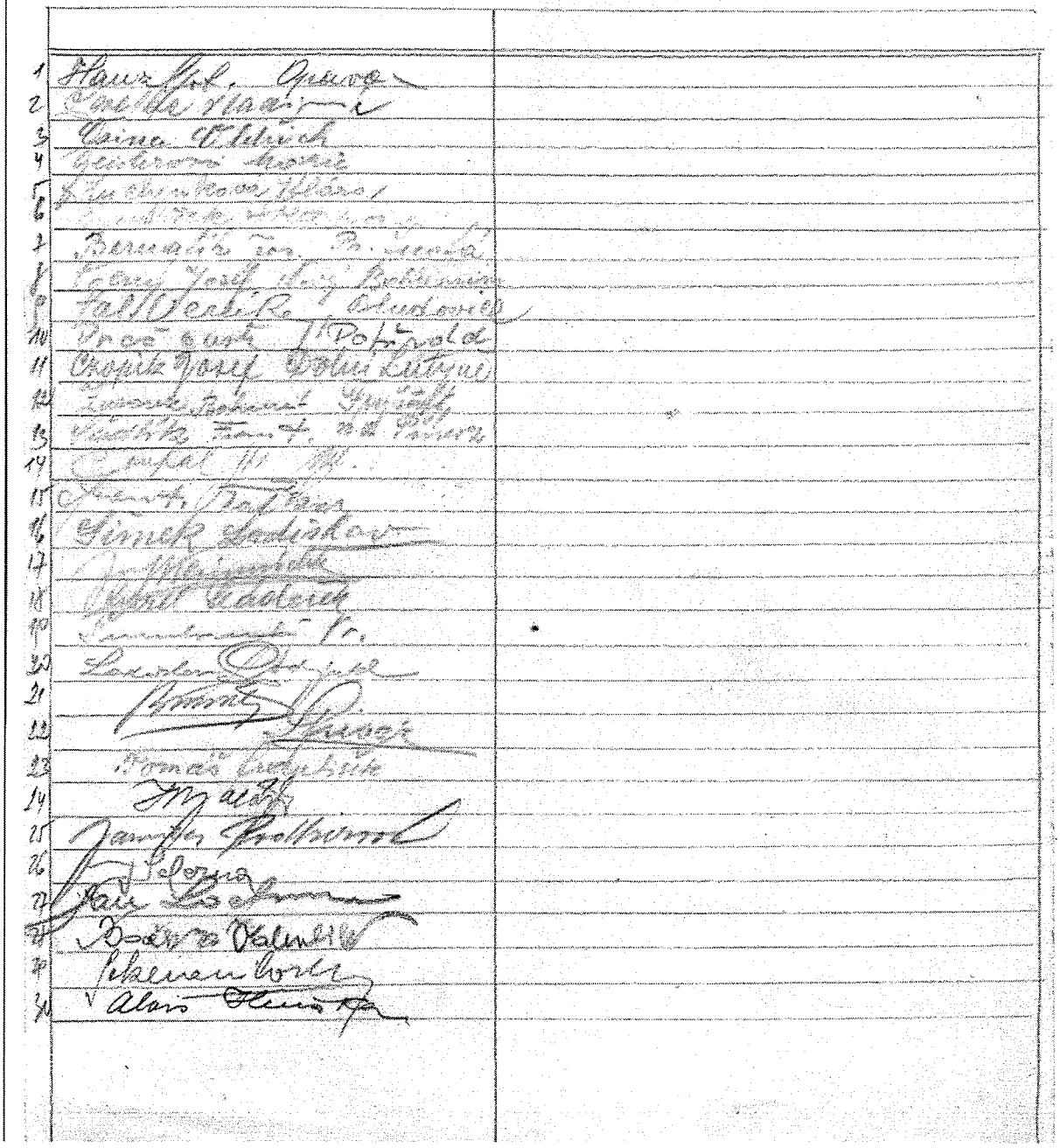

V Opavě dne 10. července 2004

Společenstvo fotografů moravskoslezských

v Mor. Ostravě

KNIHA UČŇŮ.

Obsahuje 100 listů.

Čís. skl. 818 hl.
Státní tiskárna v Praze. — 930-36.

	Jméno a příjmení učně	Domovská příslušnost	Stáří	Jméno, bydliště a živnos pána učebného	Jméno, zaměstnání a bydliště rodičů, nebo poručníka učně	Den vstupu do učení	Trvání doby učební	Datum smlouvy o učení
	Zdeněk Krasl	Místek	10. I. 1920	Frant. Krase, fotograf Místek	Frant. Krase, fotograf Místek	1. VII. 1935	4	18. VII. 1935
	Jaroslav Hudeček	Mor. Ostrava	15. VII. 1936	Frant. Šidlík, fotograf M.O. Přívoz	Jan Hudeček M.O. Mar. Hory Křížkovského 12	15. VII. 1936	4	15. VIII. 1936
3.	Emilie Romanová	M.O. Mar. Hory	14. III. 1920	Jindř. Pank, fotograf M.O. Mar. Hory	Vladislav Roman, Mar. Hory	1. IX. 1936	4	2. IX. 1936
4.	Marie Zawatzký	Frýdek	10. 2. 1922	Alois Zawatzky, fotograf Frýdek	Alois Zawatzky, fotograf Frýdek	1. VII. 1936	4	10. X. 1936
5.	Vlasta Kuřecová	Mor. Ostrava	8. XII. 1921	Boček & Valentík fotograf M.O. Vítkovice	Kuřec Emanuel, M.O. Mar. Hory	15. IX. 1936	4	12. X. 1936
6.	Miroslav Frais	Hranice	22. V. 1922	Doda Semlová fotografka Místek	Frant. Frais, Palkovice u Místku	1. IX. 1936	4	19. X. 1936

Běžné číslo, zároveň číslo smlouvy učební	Jméno a příjmení učně	Domovská příslušnost	Stáří	Jméno, bydliště a živnost pána učebného	Jméno, zaměstnání a bydliště rodičů, nebo poručníka učně	Den vstupu do učení	Trvání doby učební	Datum smlouvy o učení
7.	Anna Jumlanská	Mor. Ostrava	6. X. 1908	Vítězslav Šumlanský fotograf M. O. Zábřeh n/O.	Vítězslav Šumlanský fotograf M. O. Zábřeh n/O.	1. IV. 1938	4	1. IV. 1938
8.	Karel Vosmík	Místek	24. XII. 1923	Frant. Krasl, fotograf Místek	Karel Vosmík, želez. úředník Místek	1. VII. 1938	4	1. VII. 1938
9.	Zdenka Přepechalová	Mor. Ostrava	23. II. 1923	Boček & Valentík fotograf Mor. Os. Vítkovice	Ant. Přepechal, Mor. Ostrava	1. VII. 1938	4	1. IX. 1938
10.	Elisabeth Frynka	Neu-Oderberg	19. XII. 1921	Ortwin Wenzel, fotograf Mähr. Ostrau	Otto Frynka, Mähr. Ostrau	15. IX. 1938	4	28. IX. 1938
11.	Lily Kleinová	Lhotka u Místku	29. I. 1922	Kat. Garaiová fotografka Mor. Ostrava	Vojtěch Klein hostinský Mor. Ostrava	15. VIII. 1938	4	5. X. 1938
12.	Radmila Guňková	Sl. Ostrava	24. IX. 1924	Jan Spisar fotograf Mor. Ostrava	Frant. Gunka Sl. Ostrava	15. VIII. 1938	4	12. X. 1938

Běžné číslo, zároveň číslo smlouvy učební	Jméno a příjmení učně	Domovská příslušnost	Stáří	Jméno, bydliště a živnost pána učebného	Jméno, zaměstnání a bydliště rodičů, nebo poručníka učně	Den vstupu do učení	Trvání doby učební	Datum smlouvy o učení
13.	X Mirko Hůlek	Mor. Ostrava	28. I. 1924	Karel Hůlek, fotograf Mor. Ostrava	Karel Hůlek, fotograf Mor. Ostrava	1. III. 1939		1. V. 1939
14.	Svatava Lochmanová	Frenštát p/Radh.	9. I. 1919	Jan Lochman, fotograf Frenštát p/Radh.	Jan Lochman, fotograf Frenštát p/Radh.	1. V. 1939		1. VI. 1939
15.	Vlasta Bílá	Vová Ves u Mor. Ostravy	14. XII. 1924	Julius Balaž fotograf M.O. Mor. Hory	Čeněk Bílý, M.O. Vová Ves	5. VII. 1939		5. VII. 1939
16.	Marie Golábová	Mor. Ostrava	13. II. 1924	Rud. Goláb fotograf M.O. Vítkovice	Rud. Goláb fotograf M.O. Vítkovice	1. VI. 1939		13. IX. 1939
17.	Arnošt Geduldig	—"—	5. I. 1923	Kat. Garaiová fotografka Mor. Ostrava	Anna Geduldigová Mor. Ostrava	15. V. 1940		19. VII. 1940
18.	Alice Bočková X	—"—	10. II. 1925	Boček & Valentík fotograf M.O. Vítkovice	Josef Boček fotograf M.O. Vítkovice	1. IX. 1940		1. IX. 1940

Běžné číslo, zároveň číslo smlouvy učební	Jméno a příjmení učně	Domovská příslušnost	Stáří	Jméno, bydliště a živnost pána učebného	Jméno, zaměstnání a bydliště rodičů, nebo poručníka učně	Den vstupu do učení	Trvání doby učební	Datum smlouvy o učení
19.	X Helena Faldynová	Morávka u Frýdku	23. VII. 1925	Boček & Valentík fotograf Mor. Ostrava	Frant. Faldyna M.O. Vítkovice	1. IX. 1940	4	1. IX. 1940
20.	+ Valentín Vojtas	Svinov	25. IX. 1923	Frant. Šidlík fotograf M.O. Přívoz	Miloslav Vojtas, Svinov čp. 100.	15. VII. 1940	4	8. IX. 1940
21.	Josef Pěchula	Martinov okr. Bílovec	1. IX. 1940	Jindř. Pauk, fotograf M.O. Mar. Hory	Frant. Pěluchová Martinov č. 100	15. XII. 1923	4	12. IX. 1940
22.	+ Oldřich Macek	Mähr. Ostrau		Ortwin Wenzel, fotograf Mähr. Ostrau	Vladimír Macek, Litograf M.O. Marienberg, Vovoveská 129.	1. IX. 1940	4	1. X. 1940
23.	+ Karel Chromjak	Dobrá u Frýdku	9. VII. 1925	Oldřich Osina fotograf Frýdek	Karel Chromjak, Dobrá u Frýdku	10. VII. 1940	4	10. X. 1940
24.	Jarmila Bulvasová	Mor. Ostrava	21. VII. 1923	Julius Baláž fotograf M.O. Mar. Hory	Frant. Bulvas, úředník M.O. Vítkovice	14. XI. 1940	4	14. XI. 1940

Běžné číslo, zároveň číslo smlouvy učební	Jméno a příjmení učně	Domovská příslušnost	Stáří	Jméno, bydliště a živnost pána učebného	Jméno, zaměstnání a bydliště rodičů, nebo poručníka učně	Der vstupu do učení	Trvání doby učební	Datum smlouvy o učení
25.	X Frant. Urban	Mor. Ostrava	8. VII. 1924	Julius Baláž, fotograf, M.O. Mar. Hory	Frant. Urban, stroj. pazeč. H. Ostrava Masarykova 326	4. XII. 1940	4	8. XII. 1940
26.	Josef Strait	—"—	27. V. 1915	Viktor Zemann, fotograf, Mähr. Ostrau Pyršgasse	—	1. III. 1940	viz usnesení čj. 105/41	1. I. 1941
27.	X Zdeněk Pazdyka	—"—	7. VII. 1925	Boček & Valentík fotograf M.O. Vítkovice	Alois Pazdyka M.O. Vítkovice	15. II. 1941	4	12. III. 1941
28.	X Bohuslav Myslík	—"—	10. V. 1920	Viktor Zemann fotograf Mähr. Ostrau	Terezia Myslíková, M.O. Oderfurth, Prignergasse 11.	15. VIII. 1939	4	1. I. 1941
29.	Jiří Slavík	Fryštát	22. IV. 1927	Saferna Jan, fotograf Hrušov n/O.	Saferna Jan, fotograf Hrušov n/O.	1. V. 1941	4	15. V. 1941
30.	Vlasta Zbranková	Lískovec u Frýdku	22. XII. 1925	Vítězslav Jemlanský fotograf M.O. Zábřeh n/O.	Frant. Zbránek, Paskov	1. VII. 1939	4	15. IX. 1939

Běžné číslo, zároveň číslo smlouvy učební	Jméno a příjmení učně	Domovská příslušnost	Stáří	Jméno, bydliště a živnost pána učebného	Jméno, zaměstnání a bydliště rodičů, nebo poručníka učně	Den vstupu do učení	Trvání doby učební	Datum smlouvy o učení
31.	+ Libuše Hrbačková	Mor. Ostrava	5. IX. 1923	Viktor Zemrum, Mor. Ostrava	Hrbáček Teodor, horník M. O. Hulvaky, Opavská tř. 226	1. XII. 1939	4	
32	+ Riva Kaminská	Mor. Ostrava	22. III. 1927	Rud. Kaminský, fotograf M. O. Radvanice		1. IV. 1941	4	15. IV. 1941
33.	+ Alfred Puruba	Ludgersthal	12. XI. 1926	Ortwin Wenzel, fotograf Mähr. Ostrau	Jos. Poruba, Landwirt, Ludgersthal	1. IV. 1941	4	26. IV. 1941
34.	+ Helena Faldynová	Morávka okr. Frýdek	23. VII. 1925	Karel Hulek, fotograf Mor. Ostrava	Frant. Faldyna, M. O. Vítkovice	1. III. 1941	4	15. V. 1941
35.	✓ Jiří Berger	Vratimov, okr. Frýdek		Boček & Valentík fotozávody Mor. Ostrava-Vítkovice	Josef Berger, Bárlovice okr. Frýdek	1. VII. 1941	4.	20. VIII. 1941
36.	✓ Valentin Rusin	Mor. Ostrava	14. I. 1926	- " -	Terezie Rusinová Mor. Ostrava	1. VII. 1941	4	20. VIII. 1941

Běžné číslo, zároveň číslo smlouvy učební	Jméno a příjmení učně	Domovská příslušnost	Stáří	Jméno, bydliště a živnost pána učebného	Jméno, zaměstnání a bydliště rodičů, nebo poručníka učně	Den vstupu do učení	Trvání doby učební	Datum smlouvy o učení
37.	X Jaromír Kalmus	Freištát r.k. okr. Místek	10.X.1926	Josef Kleinwächter, fotograf. Frýdek	Ludvík Kalmus, Místek	1.VII.1941	4	20.VIII.1941
38.	√ Karel Sládek	Předklášteří okr. Pěšnov	3.II.1926	Jindř. Pauk, fotograf M.O. Mor. Hory	Karel Sládek, M.O. Mor. Hory	1.VII.1941	4	23.VIII.1941
39.	√ Zdeněk Starý	Mor. Ostrava	5.IV.1925	Stanisl. Coufal, fotograf Mor. Ostrava	Albina Stará, M.O. Vítkovice	5.VI.1941	4	19.X.1941
40.	X Drahoslaus Bylok	Mákr. Ostrau	23.VI.1927	Gustav Hruby, Fotograf Mákr. Ostrau	Bylok Karl, M.O. Oderfurt	15.VIII.1941	4	5.IX.1941
41.	X Anna Fraisová	Palkovice okr. Místek	24.II.1927	Doda Lichtensternová fotografka Místek	Frant. Frais, Palkovice, u Místku	1.VII.1941	4	25.VIII.1941
42.	X Josef Tofel	Kozlovice okr. Místek	11.VIII.1926	Karel Hůlek, fotograf Mor. Ostrava	Aloisie Toflová, Kunčičky 377	1.X.1941		15.X.1941

Běžné číslo, zároveň číslo smlouvy učební	Jméno a příjmení učně	Domovská příslušnost	Stáří	Jméno, bydliště a živnost pána učebného	Jméno, zaměstnání a bydliště rodičů, nebo poručníka učně	Den vstupu do učení	Trvání doby učební	Datum smlouvy o učení
43.	+ Jaroslav Frámek	Mor. Ostrava	24.IX.1927	Julius Baláž, fotograf M.O. Mar. Hory	Ant. Frámek, Mor. Ostrava, Palomonská kol. 623/5	25.XI.1941	4	25.XI.1941
44.	+ Ferdinand Duda	Lazy, okr. Těšín,	22.V.1924	Boček & Valenták fotozávody Mor. Ostrava-Vítkovice	Rud. Duda, Lazy, Chobotová kol. 558	1.XII.1941	4	18.XII.1941
45.	+ Antonín Jára	Mor. Ostrava	13.VI.1926	—"—	Alois Jára, M.O. Zábřeh 40. Hulvácká 17	1.XII.1941	4	18.XII.1941
46.	+ Miroslav Novák	Praha	20.III.1928	Frant. Krasl, fotograf Místek	Nováková Božena, Místek	5.I.1942	4	25.I.1942
47.	✓ Jiří Berger	Vratimov, okr. Frýdek	8.IV.1926	Rud. Kaminský fotograf, M.O. Radvanice od 1.7.1941 — 30.11.1941 u fy. Boček & Valenták M.O. Vítkovice	Josef Berger, Bártovice, okr. Frýdek	1.XII.1941	4	30.I.1942
48.	+ Marie Winkler-ová	Dobrá u Frýdku	21.III.1923	Rud. Winkler fotograf Dobrá u Frýdku	vdova	1.I.1941	4	[illegible]

Běžné číslo, zároveň číslo smlouvy učební	Jméno a příjmení učně	Domovská příslušnost	Stáří	Jméno, bydliště a živnost pána učebného	Jméno, zaměstnání a bydliště rodičů, nebo poručníka učně	Den vstupu do učení	Trvání doby učební	Datum smlouvy o učení
49.	+ Jan Spisar	Mor. Ostrava	6.II.1926	Jan Spisar, fotograf Mor. Ostrava	dtos	1.I.1941	4	17.I.1941
50.	+ Oldřich Beneš	Morávka u Frýdku	23.I.1927	Rud. Winkler fotograf Dobrá u Frýdku	Frant. Beneš, krejčí Morávka - Hlasky 503 u Frýdku	16.III.1942	4	10.III.1942
51.	Libuše Vlková	Mor. Ostrava	30.X.1922	Josef Vlk, planografie. Orion Mor. Ostrava, Poštovní ul. 18.	dtos.	1.VII.1941	2	20.VIII.1941
52.	+ Zdeněk Ryška	Bartovice u Frýdku	7.V.1922	Rud. Kaminský fotograf M.O. Radvanice	Ant. Ryška, horník Bartovice 262 p.p. K.O. Radvanice	15.III.1942	4	31.V.1942
53	+ Bohumil Blataň	Místek	23.II.1923	Frant. Krasl, fotograf Místek	Blataň Leopold, insp. drah. v.v. Místek Frýdlantská 342	1.VII.1941	3	[illegible]
54.	+ Danuše Pomisová	Mor. Ostrava	27.VIII.1927	Karel Hůlek fotograf, Mor. Ostrava	Pomisová Ludmila M.O. Kunčičky 355	15.II.1942	4	

Běžné číslo, zároveň číslo smlouvy učební	Jméno a příjmení učně	Domovská příslušnost	Stáří	Jméno, bydliště a živnost pána učebného	Jméno, zaměstnání a bydliště rodičů, nebo poručníka učně	Den vstupu do učení	Trvání doby učební	Datum smlouvy o učení
√ 55.	Margarete Götz	Zitov b. Volnik	15. II. 1927	Poda Demel-Lichtenstern, Friedberg	Gustav Götz, fabrikoberlehrer Friedberg, Friedlinderpr. 37	1. XI. 1942	4	9. I. 1943
√ 56.	Oldřich Kliš	Místek	9. III. 1928	dtoj.	poruč. Anty Kliš, krejčí Místek, Gdánská 155	15. VII. 1942	4	9. XI. 1942
√ 57.	Vladislav Novobilský	Stará Bělá	6. X. 1927	Josef Kleinwächter Frýdek	Matylda Šustková, Místek, Markova 347	1. IX. 1942	4	15. X. 1942
√ 58.	Jarmila Tomášková	Frýdlant v Čech.	2. V. 1927	Jan Lochman, Frenštát v Kor. hoch.	Jan Tomášek, žel. zř. j. Frýdlant v Čech. 14.	15. VII. 1942	4	1. XI. 1942
√ 59.	Oldřich Plucnara	Pstruží 81	25. VIII. 1927	dtoj.	Arnošt Plucnara, soustruž. kovů Pstruží 81	1. VIII. 1942	4	20. XII. 1942
√ 60.	Frant. Zlý	Frenštát v Kor.	31. VIII. 1928	dtoj.	Frant. Zlý, Frenštát v Kor. 822	1. VIII. 1942	4	15. XII. 1942

Běžné číslo, zároveň číslo smlouvy učební	Jméno a příjmení učně	Domovská příslušnost	Stáří	Jméno, bydliště a živnost pána učebného	Jméno, zaměstnání a bydliště rodičů, nebo poručníka učně	Den vstupu do učení	Trvání doby učební	Datum smlouvy o učení
✓ 61.	Miloslav Obořil	Vesovice, okr. Vyškov u Brna	6. XII. 1926	Eduard Kählich, Mähr. Ostrau, Teschnerstr. 5.	Josef Obořil, Vratimov 413	1. IX. 1942	4	12. X. 1942
✓ 62.	Marie Mašíková	Mor. Ostrava	11. XII. 1928	Josef Borůvka, M. O. Přívoz, Pávrovní tř. 171	Frant. Mašín, M. O. Mor. Hory, Tvorkovská 3.	1. IX. 1942	4	4. X. 1942
✓ 63.	Zdeněk Foch	Mor. Ostrava	7. VI. 1928	Stanisl. Coufal, Mor. Ostrava, Wagnerova 2	Foch Rudolf, M. O. Kunčičky 138.	4. VIII. 1942	4	4. IX. 1942
✓ 64.	Ludmila Vobořilová	dtos	25. V. 1928	Julius Balý, M. O. Mor. Hory, Př. Přemyslovců 4	Jan Vobořil, horník, M. O. Mor. Hory, Přímá 12.	10. VIII. 1942	4	5. IX. 1942
65.	Jaroslava Surgová	dtos	25. XII. 1928	Eduard Kählich, Mähr. Ostrau, Teschnerstr. 5.	Surga Frant., M. O. Přívoz, Vratislavská 261	21. IX. 1942	4	23. XI. 1942
✓ 66.	Jiří Pilucha	Místek	21. X. 1924	Frant. Krasl, Místek, Příborská 401	Ant. Pilucha	1. III. 1943	4	29. III. 1943

Běžné číslo, zároveň číslo smlouvy učební	Jméno a příjmení učně	Domovská příslušnost	Stáří	Jméno, bydliště a živnost pána učebného	Jméno, zaměstnání a bydliště rodičů, nebo poručníka učně	Den vstupu do učení	Trvání doby učební	Datum smlouvy o učení
√ 67.	Zdenka Jakoušková	Mor. Ostrava	31. III. 1926	Pank Jindřich, fotograf M. O. Mor. Hory Opavská 143 b	Frant. Janoušek, M. O. Hulváky Opavská 242	1. IX. 1942	4	31. XII. 1942
√ 68.	Jitřenka Moravcová	Místek	24. III. 1928	Rudolf Moravec, Místek, Göring. 87	Sekera Miloslav, fotograf, M. O. Ostrava, Na Lazách 1	15. VII. 1942	4	8. IX. 1942
√ 69.	Oldřich Šika	Mor. Ostrava	7. IV. 1927	Šidlík František fotograf M. O. Přívoz, Nádražní tř. 181	Šiková františka, M. O. Vítkovice, Pohraniční ul. 78.	8. IX. 1943	4	8. X. 1943
√ 70	Jiří Přesňák	Praha	20. X. 1926	Rudolf Winkler fotograf Dobrá u Frýdku	Linhart Přesňák úředník ČMD Dobrá 320 u Frýdku	1. III. 1943	4	10. VI. 1943
√ 71	Miroslav Válek	Frýdek	25. I. 1928	Osima Oldřich fotograf Frýdek, Jámecká 65	Válek frant., dělník Frýdek	15. IX. 1943	4	30. XI. 1943
√ 72	Jaromír Fajerka	Wieprz, okr. Wadowice	8. III. 1929	Saferna Jan, fotograf M. O. Hrušov, Gebelsova 119.	Saferna Jan, fotograf M. O. Hrušov, Gebelsova 119	1. VIII. 1943	4	22. VIII. 1943

Běžné číslo, zároveň číslo smlouvy učební	Jméno a příjmení učně	Domovská příslušnost	Stáří	Jméno, bydliště a živnost pána učebného	Jméno, zaměstnání a bydliště rodičů, nebo poručníka učně	Den vstupu do učení	Trvání doby učební	Datum smlouvy o učení
√ 73	Franz Krhut	Pscheladna 335	30. IV. 1929	Ortwin Wenzel, fotograf M. O. Brunnplatz	Krhut Jaroslaus, Bergmann, Pscheladna 335	1. VIII. 1943	4	1. VIII. 1943
√ 74	Anna Dudyš	Mähr. Ostrau	6. V. 1928	Kahlich Edmund, fotograf. Mähr. Ostrau Poschmerstr. 5.	Michael Dudyš, dělník M. O. Hulwadiken, Nov. Wolgwerk 15.	1. IX. 1943	4	1. XII. 1943
√ 75	Věra Popelka	—"—	21. IX. 1943	—"—	Popelka Medard, Arbeiter M. O. Kunzendorf 11	21. IX. 1943	4	1. XII. 1943
√ 76	Miloslav Kurečka	Čeladna	29. III. 1921	Lochman Jan, fotograf Frýdlant W.	—	15. X. 1943		15. XII. 1943
√ 77	Jiřina Stýskalová	Místek	3. I. 1929	Franz Krase, fotograf. Místek	J. Stýskala, pokrývač Místek	1. XII. 1943		8. XI. 1943
78	Rudolf Bajtek	Místek	17. II. 1929.	Rudolf Winkler Fotograf. Dobrau b. Friedeck	Frant. Bajtek hutník Místek. Goebels 138.	1. 4. 1944.		5. V. 1944.

Běžné číslo, zároveň čís. o smlouvy učební	Jméno a příjmení učně	Domovská příslušnost	Stáří	Jméno, bydliště a živnost pána učebného	Jméno, zaměstnání a bydliště rodičů, nebo poručníka učně	Den vstupu do učení	Trvání doby učební	Datum smlouvy o učení
79	Erika Maerker	R.D.	12. III. 1929.	Ortwin Wenzel Fotograf. Mähr. Ostrau	Herrm. Maerker Obw. d. Gen. Petershofen 132.	15. VI. 1944	3	15. VIII. 1944.
80.	Vlasta Brygidová	M. Ostrau	22. 4. 1929.	Jarmila Podbierová Fotogr. M. Ostrau Hauptstr.	Josef Brygida, modelář M.O. Marienberg Makarsg. 24.	1. XII. 1943	4	2. III. 1944.
81	Josef Klega	Žabeň	18. IX. 1927	Boček u Valentik M.O. Witkowitz	Bohuslav Klega. Arbeiter, Žabeň Bez Friedeck No 97.	1. VIII. 1942	4	nachtr. Eingetr. am 15. VI. 1944.
82	Václav Smrček	Brünn	22. III. 1926	Hruby Gustav M.O. Hauptstr. Weiterlehre.	Johann Nováček, M.O. Lange Gasse 14.	Weiterlehre 15. V. 1943	4	2.
83	Otakar Šrubář	Künzendorf	1. VII. 1928.	Boček & Valentik M.O. Witk.	Augustin Šrubář. Künzendorf Hará osada No 177	10. VIII. 1942	4	2.
84.	Eva Schmidt,	Mähr. Ostrau	18. III. 1928.	Victor Zemann M.O.	Vinzenz Blum Dachdecker M.O. Oderfurt Eulenz. 8.	24. I. 1944.	4	

Běžné č. slo, zároveň číslo smlouvy učební	Jméno a příjmení učně	Domovská příslušnost	Stáří	Jméno, bydliště a živnost pána učebného	Jméno, zaměstnání a bydliště rodičů, nebo poručníka učně	Den vstupu do učení	Trvání doby učební	Datum smlouvy o učení
85	Ľubomír Viačka	Mähr. Ostrau	7. VI. 1930	Franz Sidlik Fotograf. Mähr. Ostrau	Milan Viačka Arbeiter N.O. Heinrichsdorf, Blütengasse No 9	14. VIII. 1944	3	13. VIII. 1944
86	Werner Moravitzky	Mähr. Ostrau R.D.	29. III. 1929	Ortwin Wenzel Fotograf Mähr. Ostrau	Johann Moravitzky Destillateur M.O. Heinrichsdorf Teichstrasse.	15. VIII. 1944	3	15. IX. 1944
87	Jiří Berger	Bartovice	8. IV. 1926	Sekera Miloslav Fotograf Mähr. Ostrau am Wall	Josef u. Stěpanka Berger, Bartowitz No 277.	25. II. 1943	Kriegsdauer	16. IX. 1944
88	Anna Mielcová	Hradec	14. VIII 1929	Franz Sidlik Fotograf Mähr. Ostrau	Karel Hrabka Beamter M. Ostrau [illegible] 8.	9. VI. 1944	4	1. VIII. 1944
89	Jiřina Skalková	Mähr. Ostrau	1. XII. 1930	Fotoatelier Dagmar Inh. Balaž, Marienberg	Jan Skálka Arbeiter M.d. Marienberg Slovenská 20	24. VII. 1944	3	24. VIII 1944
90.	Jaroslav Ondračka	Friedeck	17. IV. 1930	Oldřich Osina Fotograf Friedeck	Franz Ondračka Arbeiter, Panské Nové dvory No 44 b. Friedeck	24. VII. 1944	3	22. VIII 1944

Běžné číslo, zároveň číslo smlouvy učební	Jméno a příjmení učně	Domovská příslušnost	Stáří	Jméno, bydliště a živnost pána učebného	Jméno, zaměstnání a bydliště rodičů, nebo poručníka učně	Den vstupu do učení	Trvání doby učební	Datum smlouvy o učení
91	Theodora Baumgart	Wien R.D.	7. IV. 1923	Viktor Zemann Fotograf, Mähr. Ostrau Grabengasse	Theodor Baumgart, Hütteninspektor Mähr. Ostrau 8. Herm. Göring str. 27	1. VIII. 1944	3	18. X. 1944
92.	Emerich Filip	Mähr. Ostrau	14. V. 1929	Karel Hůlek Fotograf, Mähr. Ostrau	Marta Filipová im Haushalte Mähr. Ostrau Göbelsg. 7.	1. X. 1944	3	1. X. 1944.
93	Jaroslava Franková	Kunčice p. Ondř.	21. V. 1930	Jan Lochman, Fotograf. Frankstadt p. ~~Ondř.~~ Radh.	Jaroslav Frank četn. stab. strážnistr. Frankstadt u Radh.	1. IX. 1944.	3	15. IX. 1944.
94	Hedvika Safernová	Wladovice. chem. Polen Gen. Gouvernement	14. IX. 1930	Jan Saferna Fotograf M.O. Hruschau	Jan Saferna Fotograf M.O. Hruschau	1. IX. 1944	3	15. XI. 1944.
95.	Eliška Olšáková	Místek	6. VIII. 1929	Doda - Lichtenstern nár. správce Karel Sládeček Místek Vádražní 305	Eduard Olšák Místek Pivovarska 20	1. VIII. 1944	3	
96.	Jindřich Pauk	Mor. Ostrava	21. IV. 1928	Jindřich Pauk fotograf M.O. - Mar. Hory Opavská 143 b.	Jindřich Pauk fotograf M.O. - Mar. Hory Opavská 143 b.	1. VIII. 1943		

Běžné číslo, zároveň číslo smlouvy učební	Jméno a příjmení učně	Domovská příslušnost	Stáří	Jméno, bydliště a živnost pána učebného	Jméno, zaměstnání a bydliště rodičů, nebo poručníka učně	Den vstupu do učení	Trvání doby učební	Datum smlouvy o učení
97	Josef Rozehnal	Paskov	17. X. 1930	Vítězslav Šmulanský M.O. - Zábřeh Závodní 132	Vlad. Rozehnal Paskov Brušperská 132	24. VII. 1944		
98	Luděk Michálek	Uh. Brod	8. IX. 1930	Jan Spisar fotograf Mor. Ostrava	Jindř. Michálek Mor. Ostrava Masarykovo nám. 20	1. IX. 1944		
99	Marie Sýkorová	Český Těšín	4. III. 1929	Frant. Šidlík fotograf M.O. - Přívoz	Josef Sýkora Záblatí 188 u Nov. Bohumína	15. IX. 1943		
100	Marie Gelnarová	Mor. Ostrava	17. VII. 1930	Karel Hůlek fotograf Mor. Ostrava	Josef Gelnar Mor. Ostrava - Přívoz Přednádraží 12	1. XII. 1944		
101	Jiřina Kufová	Mor. Ostrava	3. III. 1930	Josef Borůvka fotograf M.O. - Přívoz	Josef Kufa Mor. Ostrava Žerotínová 4	1. 12. 1944		
102	Miloslav Kurečka	Čeladná	29/3 1921	—	—	15. 10. 1943		

Běžné číslo, zároveň číslo smlouvy učební	Jméno a příjmení učně	Domovská příslušnost	Stáří	Jméno, bydliště a živnost pána učebného	Jméno, zaměstnání a bydliště rodičů, nebo poručníka učně	Den vstupu do učení	Trvání doby učební	Datum smlouvy o učení
103	Arnošt Kellner	Horní Lutyně	28. XII. 1929	Gustav Preč fotograf Petřvald ve H.	Helena Kellnerová v domácnosti Horní Lutyně 386	1. VIII. 1943	3	
104	Valentin Verlík	Horní Bludovice	15. II. 1929	Valentin Verlík fotograf Horní Bludovice	d-tto	1. VIII. 1943	3	
105	Věra Pankova	Mor. Ostrava	14. IX. 1930	Jindřich Pank fotograf M.O. - Mar. Hory	d-tto	1. 8. 1944	3	
106	Lubomír Banot	Lazy u Orlové	4. IX. 1928	Vladislav Podjuk fotograf Orlová	Karel Banot horník Lazy 555	10. VI. 1944	3	
107	Bartoš Květoslav	Frenštát p/R.	11. II. 1928	Jan Lochman Frenštát p/R.	Amalie Gajdušková v domácnosti Kunčice p/Ondř. 418	1. VI. 1945	3	
108	~~Staňk~~ Marie Staňková	Bílov okr. Bílovec	30. I. 1930	Boček Valentík M.O. Vítkovice	Augustin Staněk dělník Bílov č. 9. okr. Bílovec	1. VI. 1945	3	

Běžné číslo, zároveň číslo smlouvy učební	Jméno a příjmení učně	Domovská příslušnost	Stáří	Jméno, bydliště a živnost pána učebného	Jméno, zaměstnání a bydliště rodičů, nebo poručníka učně	Den vstupu do učení	Trvání doby učební	Datum smlouvy o učení
109	Alice Podjuklová	Orlová	27. I. 1930	Ladislav Podjukl Orlová	dtto	26. VI. 1945	3	
110	Adolf Cimala	Dolní Bludovice	13. VI. 1926	Josef Kleinwächter Frýdek	Josef Cimala pensista Dolní Bludovice 35.	1. VII. 1945	3	
111	Oldřich Jarolím	Místek	4. VI. 1928	Foto Doda nár. správce Karel Sládeček Místek Vilsonova 305	Karel Majer strojní topič ČSD Místek Ostravská 229	1. VII. 1945	3	
112	Ladislav Bůžek	Pálkovice okr. Místek	24. VI. 1930	Frant. Krasl fotograf Místek	Jindřich Bůžek vrch. fin. resp. Pálkovice 414	28. VII. 1945	3	
113	Danuše Plandorová	Zašová okr. Val. Meziříčí	22. II. 1929	Jan Lochman Frenštát P/R.	Jaroslav Plandor žel. zřír. Zašová 291.	1. VIII. 1945		
114	Adolf Oleják	Dolní Lhota okr. Bílovec	23. IX. 1930	Foto Víta Jos. Příbor	Adolf Oleják zemědělec Sedlnice č. 170	15. V. 1945		

Běžné číslo, zároveň číslo smlouvy učební	Jméno a příjmení učně	Domovská příslušnost	Stáří	Jméno, bydliště a živnost pána učebného	Jméno, zaměstnání a bydliště rodičů, nebo poručníka učně	Den vstupu do učení	Trván doby učební	Datum smlouvy o učení
115	Marie Geislerová	Příbor	4 IV. 1926	Marie Geislerová nár. spr. Bílovec	Marie Geislerová dělnice Příbor Na poříčí 436	1. IX. 1945	3	
116	Ladislav Beneš	Mikolajice u Opavy	19. IV. 1928	Foto Zagora nár. spravce Rudolf Plaček Hluční	Frant. Beneš mlynář Děhylov 58	1. IX. 1945	3	
117	Olga Svrčinová	Dolní Lutyně	9. II. 1927	Josef Volný fotograf N. Bohumín	Josef Svrčina dělník Nový Bohumín Palackého 761	15. VII. 1945	3	
118	Štěpánka Trávníčková	Tvrdonice okr. Hodonín	25. I. 1930	Foto Heyde nár. spr. Frant. Tomáš Krnov	Eva Trávníčková v domácnosti Krnov Nemocniční 6	1. X. 1945	3	
119	Bedřich Probst	Stonava	17. IX. 1927	Boh. Žůrovec Fryštát	Alois Probst strojník Karvinná 502	1. X. 1945	3	
120	Oldřich Verlík	Horní Bludovice	27. VI. 1925	Valent Verlík fotograf Horní Bludovice	d-tto	4. X. 1945	3	

Běžné číslo, zároveň číslo smlouvy učební	Jméno a příjmení učně	Domovská příslušnost	Stáří	Jméno, bydliště a živnost pána učebného	Jméno, zaměstnání a bydliště rodičů, nebo poručníka učně	Den vstupu do učení	Trvání doby učební	Datum smlouvy o učení
121	Irena Rosenbergová	Mor. Ostrava	18. VIII. 1929	Jos. Bernatík fotograf Prostř. Suchá 358	Emil Rosenberg strojvůdce ČSD Prostř. Suchá 348	1. XI. 1945	3	
122	Adolf Bogoč	Skřipov obr. Bílovec	20. II. 1925	Josef Bořůvka MO - Přívoz	Leo Bogoč výpom. obuvník Stachovice 108	22. X. 1945	3	
123	Gustav Janáč	Mor. Ostrava	24. 12. 1927	Frant. Šidlík Ostrava - Přívoz, Nádražní 181	Kuča Rudolf stolář Mor. Ostrava Marianskohorská	19.10.45	3	
124	Valentin Vavříček							
125	Růža Vavrzyczková	Karvinná	20. 11. 1929	Jakub Elsner Karvinná Kostelní ul. 982	Vavrzyczek Jindřich horník Karvinná Larecká 982	1. 1. 1944	3	
126	Max Elsner	Karvinná	8. 5. 1929	— // —	Jakub Elsner fotograf, Karvinná Kostelní 982	15.6.1945	3	

Běžné číslo, zároveň číslo smlouvy učební	Jméno a příjmení učně	Domovská příslušnost	Stáří	Jméno, bydliště a živnost pána učebného	Jméno, zaměstnání a bydliště rodičů, nebo poručníka učně	Den vstupu do učení	Trvání doby učební	Datum smlouvy o učení
127	Valerian Pietraš	Staré Město	11./8. 1928	Bohumil Žůrovec Fryštát	Valerian Pietraš povozník Staré Město	1. 9. 1945	3	
128	Bedřich Probst	Stonava	17./9. 1927	Bohumil Žůrovec Fryštát	Alois Probst strojník Karvinná	1. 10. 1945	3	
129	Miroslav Petřkovský	Hoštálková, okr. Vsetín	29./4. 1931	Jaroslav Pospíšil Vítkov Kostelní 370	Antonín Petřkovský dělník Vítkov Opavská 48	1. 12. 1945	3	
130	Josef Černota	Ratiboř u Vsetína	12./8. 1928	Stanislav Zettel Opava Na rybníčku 56	Jenofefa Černotová domovnice Opava, Kylešovské pásmo č. 14	10. 12. 1945	3	
131	Jaroslav Slabý	Brno	9./6. 1928	Eduard Saszka Krnov Stalinova 18/11	Marie Slabá vdova Krnov Svatováclavská 32	15. 12. 1945	1 rok na doučení	
132	Jan Samec	Horní Žukov	19./6. 1930	Frant. Přerovský Čes. Těšín Viaduktova 10	Jan Samec domkář Horní Žukov	1. 1. 1946	3	

Běžné číslo, zároveň číslo smlouvy učební	Jméno a příjmení učně	Domovská příslušnost	Stáří	Jméno, bydliště a živnost pána učebného	Jméno, zaměstnání a bydliště rodičů, nebo poručníka učně	Den vstupu do učení	Trvání doby učební	Datum smlouvy o učení
133	Helena Jarošová	Horní Lutyně	18./12. 1929	Frant. Kantor Nový Bohumín Dr. Edv. Beneše 109	Frant. Jaroš horník Horní Lutyně č. 432.	1. 2. 1946	3	
134	Valentin Černý	Ostrožské Předměstí	4./12. 1920	Karel Hůlek Ostrava Nádražní 41.	Josef Černý hudebník Ostr. Předměstí	1. 2. 1946	3	
135	Jiřina Pavlosková	Ostrava - Mar. Hory	12./2. 1928	Jan Spisar Ostrava Tř. čsl. legií 12.	Ludvík Pavlosek dělník Ostrava - Mar. Hory Daliborova 19	1. 3. 1946	3	
136	Jarmila Janotová	Nový Bohumín	28./4. 1927	Frant. Kantor N. Bohumín Dra. Edv. Beneše 109	Bronislava Janotová v domácnosti N. Bohumín Sadová 760	5. 3. 1946	½ roku na domácnosti	
137	Helena Kraslová	Místek	11./4. 1920	František Krasl Místek Příborska 401	—	1. 5. 1946	18 měsíců	
138	Jiří Huber	Paskov	22./4. 1931	Klára Kuchynková nár. správce fy. Kahlich Ostrava Těšínská 5.	Vojtěch Huber účetní Ostrava Zborovská 23	5. 8. 1946	3	

Běžné číslo, zároveň číslo smlouvy učební	Jméno a příjmení učně	Domovská příslušnost	Stáří	Jméno, bydliště a živnost pána učebného	Jméno, zaměstnání a bydliště rodičů, nebo poručníka učně	Den vstupu do učení	Trvání doby učební	Datum smlouvy o učení
139	Štefan Smidžár	Hruštín	6/10. 1930	Frant. Šidlík Ostrava-Přívoz Wádražní 41	Okresní péče o mládež Havlíčkův Brod	9. 8. 1946	3	
140	Josef Solnický	Skřípov, okr. Bílovce	24./3. 1931	Karel Kučera Opava Tř. Rudé armády č. 13.	Dominik Solnický krejčí Opava Gudrychova ul. 3.	19. 8. 1946	3	
141	Gustav Spratek	Stonava	25./5. 1931	Vladimír Sojka Karvinná Tř. dr. Beneše 1552	Pavel Spratek persista Stonava č. 175	19. 8. 1946	3	
142	Vladimír Krč	Výšovice, okr. Prostějov	28./4. 1931	Stanislav Confal Ostrava Těšínská 19.	Frant. Krč zahradník Radvanice 355	26. 8. 1946	3	
143	Jiří Carbol	Ostrava	15./2. 1931	Julius Balář Ostrava-Mar. Hory Přemyslovců 4	Frant. Carbol dělník Ostrava-Vítkovice Londýnská 48	3. 9. 1946	3	
144	Karel Suchánek	Dolní Těrlicko	14./12. 1925	Frant. Přerovský Český Těšín	Karel Suchánek horník Dolní Těrlicko	15. 9. 1946	6 měs. na dvanáct	

Běžné číslo, zároveň číslo smlouvy učební	Jméno a příjmení učně	Domovská příslušnost	Stáří	Jméno, bydliště a živnost pána učebného	Jméno, zaměstnání a bydliště rodičů, nebo poručníka učně	Den vstupu do učení	Trvání doby učební	Datum smlouvy o učení
145	Vladislav Kantor	Lazy u Orlové	6./3. 1931	Karel Hůlek Ostrava Nádražní 41	Karel Kantor závodní zahradník Lazy u Orlové č. 344	1. 11. 1946	3	
146	Jan Hromádko	Záboř u Vys. Mýta	11./10. 1931	Josef Borůvka Ostrava - Přívoz Nádražní 171	Jan Hromádko úředník Ostrava - Mar. Hory Novoveská 16.	1. 11. 1946	3	
147	Karel Wolf	Jakubčovice	18./12. 1930	Stanislav Zettel Opava Na rybníčku 56	Karel Wolf zámečník Opava, Kateřinky Hořicova 10	18. 11. 1946	3	
148	Vlasta							